

Památkový atelier
Palackého nám. 6
Plzeň

12

Klatovy dům čp. 58/I

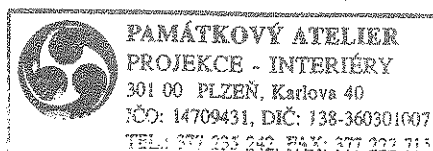
Bývalý jezuitský seminář sv. Josefa a pivovar

Stavebně – historický průzkum

Objednatel: Město Klatovy

Zpracoval: Zdeněk Knoflíček

knoflíček

Plzeň srpen 2002

Obsah:

1. Úvod
 2. Historie areálu
 3. Stavební historie
 4. Architektonický rozbor
 5. Památkové vyhodnocení
 6. Architektonické závady
 7. Směrnice pro obnovu památky
 8. Části, které je nutno zachovat
 9. Seznam použité literatury
- Grafická příloha
Fotodokumentace

1. Úvod

Úvodem je třeba upozornit, že na přizemí bývalého jezuitského semináře byl v roce 2000 zpracován stavebně – historický průzkum kolektivem autorů ing.Janem Anderlem a PhDr.Ivanou a PhDr.Martinem Ebelovými. Tento průzkum obsahuje:

- Archivní řešerše
- Rozbor stavby
- Stavební historii
- Památkové vyhodnocení
- Hodnotné prvky a detaily
- Památkové závady
- Náměty pro opravu a rekonstrukci objektu
- Přílohy
- Plány památkového hodnocení
- Fotografickou dokumentaci

Velmi cenná na tomto stavebně historickém průzkumu je archivní řešerše zpracovaná Ivanou a Martinem Ebelovými. Informace v ní se týkají celého areálu a těžko je možné je v současné době doplnit o nové poznatky.

Před zpracovatelem doplňujícího stavebně – historického průzkumu stál složitý úkol jakým způsobem skloubit oba materiály do jednoho celku tak, aby se respektovala autorská práva kolektivu ing.Anderleho.

Vzhledem k závažnosti informací, které shromáždil ve svém průzkumu, je třeba z něj citovat větší pasáže a proto jsme se rozhodli, že je otiskneme odlišným písmem (kurzivou) a vždy na závěr citátu uvedeme jméno autora. Myslíme si, že pro komplexnost našeho průzkumu by měla být tato zjištění uvedena uvedena v základním pohledu, protože se může stát, že SHP ing.Anderleho nemusí mít čtenář našeho materiálu k dispozici.

Náš stavebně – historický průzkum je rozšířený o prostor kolem bývalého semináře a bývalé jezuitské koleje ve vztahu k městskému opevnění a dnešním úpravám území v okolí zrušených městských hradeb.

Věříme, že naši kolegové tuto situaci pochopí.

2. Historie areálu

Jako úvod k historii areálu bývalého jezuitského semináře je vhodné předeslat stručný přehled vývoje městské aglomerace k jejímuž založení došlo někdy kolem roku 1260 králem Přemyslem Otakarem II. První písemná zmínka o Klatovech jako královském městě pochází však až z doby před rokem 1278 a jejich název byl přejatý od trhové vsi, která v blízkosti nově založeného sídliště stála.

V historických pramenech je město nazýváno Clatovia, Klatov, Glathovia, Klatau, Klattau a Klatovy.

Český král založením nového města sledoval především vytvoření strategického opevněného bodu při bavorských hranicích. Proto nové město, vyměřené na nepravidelném oválném půdorysu, bylo velmi brzy ohrazeno mohutnými hradbami zesílenými věžemi postavenými na kruhovém a pravouhlém půdorysu. Klatovy mají pravidelný gotický šachovnicový půdorys se čtvercovým náměstím o rozměrech 100 x 100 m, situovaném na svahu spadajícím od jižní strany k severu. Zajímavé na tomto řešení pocházejícího od neznámého lokátora je, že na jižní straně dosahovaly parcely domů až k hradbám.

Tato informace je cenná především z toho důvodu, že bývalý jezuitský seminář v dnešní Balbínově ulici, který navazuje na raně barokní budovu bývalé jezuitské koleje, je situován do jihozápadní plochy historického jádra města. A jak nám to dokládají písemné záznamy, byla v této části Klatov významná část opevnění, jehož úsek vymezovala na západě Špitálská a na jihu Lubská brána. V místech dnešního jezuitského semináře byla ještě v hradbách prolomena Branka, která je písemně doložená a částečně zachycena na vedutě Jana Willenberga z roku 1602 pod číslem 15. K Brance se původně přicházelo z náměstí úzkou uličkou s pozdějším podchodem v Černé věži podél části hlavní městské hradby.

Podle středověkých zvyklostí byly nejcenější stavební parcely určeny pro nejbohatší a nejvýznamnější měšťanské rodiny, vyměřené kolem náměstí, které bylo vždycky centrem hospodářského politického a společenského dění města. Na druhém místě této hierarchie pak byly tzv. branské ulice vedoucí z náměstí k městským branám. Původní parcely měšťanských domů, které stály v místech bývalého semináře, patřily podle těchto nepsaných předpisů nižším vrstvám obyvatelstva, drobným řemeslníkům anebo nejchudším měšťanům, protože stavby v bezprostřední blízkosti hradeb byly v dobách obležení zpravidla zničeny nepřátelským ostřelováním a dobýváním. Tyto domy měly nenáročnou dřevěnou konstrukci, která se v případě poškození nebo zničení nechala rychle nahradit. O chudobě majitelů domů v této části Klatov svědčí i to, že po velkém požáru města v roce 1579, kterému podlehl 300 domů, nebyly tam ohněm zničené stavby obnovené a jezuité jejich parcely v polovině 17. století vykupovali jako poustky nebo stará spáleniště.

Při zpracovávání tohoto stavebně – historického průzkumu se nelze vyhnout hodnocení městského opevnění v této části Klatov, které významně ovlivnilo zástavbu v jeho bezprostřední blízkosti nejen ve středověku, ale i raně barokní jezuitské stavby ve 2. polovině 17. století.

Na přesnější poznání středověkého opevnění Klatov a na vyhodnocení jeho dnešních dochovaných částí, se dosud čeká. Prvním takovým pokusem, byl materiál „Klatovy, fortifikační systém, stavebně – historický průzkum, zpracovaný Státním ústavem pro rekonstrukci památkových města a objektů v Praze v říjnu 1969.“ Tento průzkum je v jednom exempláři uložen ve stavebním archivu Státního památkového ústavu v Plzni.

V SHP SÚRPMO Praha se ve stručnosti uvádí ze prvotní systém klatovského opevnění tvořila hlavní městská hradba 170 – 200 cm silná, postavená z lomového kamene, kterou zesilovaly věže. Před hlavní hradební zdí pak byl parkán ukončený parkánovou zdí vyrůstající ze dna příkopu na její vnější straně.

Výška hradby, která se v Klatovech nikde nezachovala, byla asi 7 metrů a ukončená byla cimbuřím s ochozem na vnitřní straně hradby. Do hlavní hradby nebyly prolomené střílny.

V SHP se dále píše, že hradbu zesilovaly vysoké obranné věže na čtvercovém nebo kruhovém půdorysu a snad i půlkruhové věže otevřené směrem do města. Jedna taková věž stála dokonce v blízkosti jezuitského semináře a je ještě zachycena na katastrálních plánech města z roku 1837 a 1893. Podle odhadu uvedeném v materiálu SÚRPMO byla délka kurtin (délka zdi mezi jednotlivými věžemi) asi 25 – 35 metrů a hlavní příkop byl 25 metrů široký a 8 metrů hluboký. Parkánová zeď byla 50 – 80 cm silná a neměla původně střílny, věže a bašty. Současně tvořila eskarpu hlavního příkopu. Tento pevnostní systém uzavíral na přední straně val.

Vznik této fortifikace se datuje na konec 13. nebo 14. století. Předpokládá se, že v této etapě byla ještě upravena parkánová zeď, do které byly dodatečně prolomené střílny a hradba zesílená o pravoúhlé bašty otevřené do města. Jedná se však o poněkud hypotetickou představu, protože se ani jedna bašta nezachovala.

Pravděpodobně na přelomu 15. a 16. století byla postavena vnější hradba založená na valu, před kterou byl vykopán druhý příkop asi 6 – 8 cm metrů široký. Vnější hradba byla doplněna půlkruhovými baštami otevřenými na městské straně, které byly stejné vysoké jako hradba. Bašty byly opatřené střílnami a kolem nich a na vrcholu hradby byl vysazený hrázděný ochoz. Tento hradební systém je velmi dobře patrný na vedutě Jana Willenberga z roku 1602.

Hlavní hradba na konci středověku ztratila svůj fortifikační charakter a stala se postupně součástí obvodového zdiva přistavěných domů.

V SHP SÚRPMO se dále konstatuje, že jihozápadní úsek klatovských hradeb byla takřka úplně zničený a zcela zmizela vnější hradba, val a příkop a zbývají pouze úseky zcela porušené parkánové zdi. Prakticky úplně zaniklá hlavní hradba a drobné fragmenty se zachovaly na konci křídel objektů čp. 58 a 59 (tj. býv. jezuitský seminář a jezuitská kolej). Dále, že parkánová zeď vede do poloviny prostranství za čp. 57 a pokračuje ještě ve dvou úsecích podél velké parcely býv. semináře. Před výjezdem k zadní bráně jezuitské koleje končí.

Průřez středověkým fortifikačním systémem zpracovaný Jindřichem Vančurou je uveden v grafické příloze.

Poměrně kusé jsou správy o domovní zástavbě této části města. Na místě dnešního semináře stály domy č. 11, 12 a 13, viz grafická příloha s plánkem o lokalizaci těchto staveb. Tyto domy přiléhaly svými dvory a zahradami přímo k hlavní městské hradbě.

Většina kusých zpráv o majitelích těchto domů pochází přibližně z 2. třetiny 16. století.

Dům č. 11	tzv. Pánkův, koupil v roce 1526 Václav syn Matěje Šimkovic
Dům č. 12	dům Boškův
Dům č. 13	dům nebo pivovar Špitálníkovský, který v roce 1506 náležel Janovi Nykodemovi ze Šentalu. Později se stal jeho majitelem Jan Pondělík a v roce 1538 jej koupil za 240 kop míšeňských Řehoř Pabeš ml. zvaný také Řehoř Foukal. Ale již v roce 1544 jej prodal Janu Čedilovi. Podle archivních zpráv tento dům částečně stál při městské hradební zdi.

Jak uvádí Jindřich Vančura, od 80. let 16. století nejsou o těchto domech v městských tržních knihách žádné zápisy o změnách majitelů a předpokládá se, že zůstaly po velkém požáru města v roce 1579 ve zříceninách. To by také podporovalo předpoklad, že měšťané sídlící v této části Klatov patřili k chudším vrstvám a neměli dostatek prostředků k obnově svého majetku.

Poměrně podrobnější zprávy se dochovaly o městském opevnění v této části města. Mír, který tehdy v zemi panoval, dovolil představitelům města snížit výdaje na údržbu

městského opevnění, jehož části dokonce městská rada pronajímala nejružnějším řemeslníkům k provozování jejich živnosti za podmíněk, že se o svěřené části opevnění budou starat, udržovat je a v případě nebezpečí je vrátí obci.

Z roku 1525 pochází nejstarší zpráva o Brance v jižní části opevnění. Tehdy krejčí Tomáš Kulháněk koupil za 63 kop míšeňských od malíře Václava domek v Brance na valech se zahrádkou a jiným příslušenstvím. Tento domek ještě před tím náležel bakaláři Janovi, od něhož jej malíř Václav koupil s určitými podmínkami, které nám přibližují situaci kolem zaniklé Branky. Zahrada u domku na valech, zřízená s povolením úřadu, má být odhrazena na konec bašty, ve které má obilí jakýsi Vorel, a přes příkop. Trávu rostoucí ve valech, pak mohl písař Jan používat ještě sedm let od prodeje domku.

Jak je z těchto informací patrné začaly se části opevnění intenzivně hospodářsky využívat.

Předmětem podnikání se stala i samotná Branka, ve které měl branný dokonce nálevnu kořalky, mezi jejímiž hosty bylo i několik okolních zemanů. O zařízení branky máme správu z roku 1589 ze soudního sporu, kdy se klatovský měšťan Václav Konvos soudil s Fridrichem Obyteckým z Obytec a na Velkých Hořticích za to, že „roku 1588 ve fortně jinak Brance ve světnici branného Jana Pitanského za stolem sedící a pijící pálený pravil: Václav Konvos je zloděj.“ Tento zápis potvrzuje také existenci jakési hospodské prostory v hradební brance.

Další zajímavá zpráva přibližující situaci kolem opevnění této části Klatov pochází z roku 1598, kdy Jiřík Kameník koupil od Ludmily Podškolské valy v Brance po levé straně k bráně Špitálské ležící za 150 kop míšeňských, ale téhož roku je prodal Janu Podškolskému.

Zápisy v městských knihách uvádějí řadu případů, kdy valy a příkopy byly přeměněny na štěpnice, zahrady a louky a bašty na sýpky a dílny především pro řemesla spojené se zpracováním kovů, např. zvonářství nebo zámečnictví.

Ve zprávě o požáru města se uvádí, že 12. května 1579 vznikl požár ve dvoře pekaře Vítka na předměstí a vítr přenesl oheň do města, kde nejprve chytla bašta v protější městské zdi a později celé město. Při této katastrofě vyhořelo 300 domů, dvorů a chalup, věže, bašty, obilnice včetně Černé věže. Vyhořela také Špitálská brána a druhá menší Branka stojící na dvoře bývalého semináře.

Po tomto požáru zůstalo ve městě 40 poustek (opuštěných domů) a velká část staveb byla opravena pro nedostatek prostředků pouze provizorně, aby se zajistilo nejzákladnější bydlení obyvatel města. Jak si lze snadno představit, poškozené městské opevnění zůstávalo v pozadí zájmu při obnově Klatov, zvláště, když se tehdy České království těšilo z hlubokého míru. Archivní materiály zaznamenávají, že ještě v roce 1610 bylo ve městě 40 poustek, mezi kterými byly jistě i naše tři domy v jihozápadní části města.

Nicméně přes utrpené škody Klatovy se postupně obnovovaly a přeměňovaly se na výstavné renesanční kamenné město, jak to dokládá známá veduta města z roku 1602 od Jana Willenberga.

Hospodářský rozkvět města, založený především na pěstování chmele a výrobě vyhledávaných roušek a šlojiřů, přerušil další rozsáhlý požár v roce 1615 a následná třicetiletá válka, kdy průtahy vojsk a několikeré dobytí Klatov Švédy v letech 1641, 1645 a 1648. Zpustošení a časté drancování vojáků, následné požáry a pobití nebo útoky obyvatel před válečnými událostmi, změnily bohaté město ve zpustlé sídliště, které se po dlouhá desetiletí vzpamatovávalo z úpadku.

Ve zprávě z roku 1655 se uvádí, že Klatovy mají 259 domů včetně předměstí, z toho 52 pustých. (V roce 1568 celkem 640 domů, některé prameny uvádějí 532). Dále se odhaduje, že město mělo asi 1.000 obyvatel a tento počet zůstal stejný ještě za padesát let.

O založení své koleje v Klatovech usilovali jezuité od roku 1622 a hlavním reprezentantem tohoto řádu byl známý misionář Adalbert Chanovský z Dlouhé Vsi (1581 – 1643). Ten zásluhou císařského plukovníka Dona Martina Hoeff – Huerty získal na západní

straně dva domy zkonfiskované klatovskému rychtáři Danielu Korálkovi z Těšína a tak v roce 1636 mohli přijít do města první tři členové jezuitského řádu. V témže roce byla jejich zásluhou založena latinská škola se seminářem pro chudé studenty.

Snaha jezuitů o získání potřebných pozemků na postavení koleje v prostoru na západ od Černé věže narážela zprvu u městské rady na odpor. Ti tehdy žádali o darování zbořeníšť a spáleníšť, které se tam nacházely. K dohodě o poskytnutí pozemků k postavení koleje došlo až v roce 1655 a tak mohli jezuité dne 13.dubna téhož roku položit základní kámen budoucí stavby.

V usnesení městské rady z té doby se píše: „Se svolením purkmistra a radních postoupené byly koleji zříceniny spolu se zahradou při Pondělikovském domě (dnešní dům čp.57) tak, aby mezi městskou zdí a tímto domem (čp.57) všechno ke koleji náleželo. Zdůrazňuje se přitom, že město se na tomto místě jakožto i nad jinými prve buďto darovanými, prodanými a postoupenými domy, spáleníštěm, zbořeníštěmi, průjezdy a průchody od městské věže (Černé) až k Pondělikovskému domu si nenechalo žádná práva.

Toto usnesení bylo výsledkem dlouholetých snah jezuitského řádu, který v těchto místech získával koupí, odkazy a dary městské domy a jejich ruiny, aby získal potřebnou plochu po postavení koleje, která podle tehdejších zvyklostí musela v městském organismu působit svojí rozlehlostí a architektonickým uspořádáním (i když většinou necitlivě v okolní nižší zástavbě).

Jezuité, stejně jako na jiných stavbách postupovali podle základní zásady, že se vždy musí jednat o novostavbu provedenou od základů, takže všechny části starších staveb nemilosrdně odstraňovali, snad až na méně důležité fragmenty. Jako důvod pro tento postup uváděli:

1. zajištění větší stability stavby
2. vyloučení nepravidelností a dispozičních odchylek stavby

Zajímavou zásadou pro stavbu sídel jezuitského řádu byl také požadavek na jejich jednoduchost, zdůraznění chudoby použitým materiálem a architektury a důraz na zdravé prostředí.

Aby se všechny výše uvedené zásady dodržovaly, podléhaly návrhy nových staveb schválení jezuitského generalátu v Římě.

Obdobně postupovali i v Klatovech, kde použili typickou dispozici pro jezuitské koleje s dlouhým předním křídlem, ve kterém byla vždy podél vnější obvodové zdi vytvořena nepřerušená chodba, takže v interiéru byl průhled celou stavbou. Působivá byla i výška koleje, která vzhledem ke spádu dnešní Balbínovy ulice má značně zvýšené přízemí a dvě patra nad ním.

Jako první autor návrhů jezuitských staveb ve městě se uvádí italský architekt Carlo Lurago (1615 – 1684), jeden ze zakladatelů a tvůrců prvních barokních staveb v Čechách. Jeho tvorbou pronikl do Klatov tehdy nový, moderní, raně barokní sloh.

Po dostavění koleje někdy v polovině 60.let 17.století, začali jezuité uvažovat o stavbě samostatného semináře, vzhledem k tomu, že se velmi rychle zvyšoval počet žáků, pro které dosavadní prostory v měšťanském domě čp.4/I na náměstí již svými kapacitami nestačily.

Seminář, latinsky seminárium, se původně nazývala stromová školka či štěpnice a později se tento název přenesl na instituce určené k výchově nových řeholníků a duchovních, kterou do dokonalosti propracovali právě jezuité. U nich existovaly tzv. seminaria nostrum určené k vychovávání a vzdělávání členů řádu. Vyučovaly se v něm zásady duchovní správy, zatímco studium ostatních předmětů se odehrávalo ve škole či v koleji.

Situování nového semináře v Klatovech bylo určeno do zahrady západně od nové koleje (na konci dnešní Balbínovy ulice) a jeho stavba byla zahájena v roce 1684. Výstavbu nové instituce vymezuje smlouva z 23.září 1684 uzavřená mezi kolejí a seminářem.

V roce 1689 při velkém požáru města vyhořela kolej i rozestavěný seminář. Tato katastrofa dokončení semináře zpozdila, takže jeho nová výstavba proběhla až v letech 1692 – 1693, situovaná na poměrně vysoké ostrožně v sousedství městského opevnění a Branky, když díky výbornému hospodaření tehdejšího rektora Jakuba Tatyryka a četným darům, měli jezuité dostatek prostředků na obnovu požárem poškozených staveb.

Písemné zprávy uvádějí, že v roce 1693 dostal seminář střechu a zřejmě byl ještě v tomto roce uvedený do provozu. K rozšíření semináře, jehož patronem byl sv. Josef, došlo asi v roce 1703, kdy bylo přistavěno kolmé západní křídlo s kaplí. Díky této výstavbě mohl být dům se starým seminářem prodán v roce 1702 obci (dnešní dům čp.4/I).

Během třicetileté války bylo vážně poškozeno i opevnění města a soudobě zprávy uvádějí, že hradby byly na mnoha místech pobourané. Nedobrou situaci městské fortifikace popisuje i písemná zpráva podkomořího Sezimy Karla Skuherského ze Skuhrova, že „všechny zdi jsou minýrované a pro chudobu obec téhož města vyzdvižené býti nemohou.“

Jelikož jezuité získali, jak již bylo řečeno, dva bloky domů při jižní hradební zdi, jednala s nimi městská rada o poměru budoucích budov koleje a semináře k sousední hradbě.

Podle dohody uzavřené v době položení základního kamene k budově jezuitské koleje 13.dubna 1655, byly stanovené dohody mezi městskou radou a jezuitským řádem o povinnosti ve vztahu k městským hradbám ohrazujícím rozlehlou prostor za kolejí a budoucím seminářem.

Jak uvádí J.Vančura, bylo dohodnuto:

1. Klíče od domů, jejichž zahrady přiléhaly k městským hradbám budou uloženy na radnici.
2. Bude umožněn přístup radních k hradbám.
3. Mezi městskou zdí a jezuitskou zahradou bude zachována obecní cesta umožňující dopravu prostředků nutných k obraně města. (Je třeba upozornit na skutečnost, že stavbou jezuitské koleje se zrušila část dnešní Školní ulice zajišťující přístup k hradbám.)
4. Na mnoha místech pobořená hradební zeď bude na náklady koleje opravena.
5. Zákaz vstupu obyvatel koleje po kamenných schodech na ochoz hradební zdi, který se tam nachází. Bylo zakázáno se tam modlit růženec nebo číst breviář, i když uvedené schody jsou v jezuitské zahradě.

Z uvedené dohody vyplývá, že Klatovy si stále udržovaly vliv nad opevněním, které sice už ztrácelo svůj význam, ale stále tvořilo součást bezpečné existence města.

Tento přístup si město zachovalo i po postavení semináře. Tím byl ztížen přístup k hradbám, přestože zástupci městské rady tam mohli procházet postranním vchodem do semináře a odtud do jezuitské zahrady podél vnitřní městské zdi. Je však třeba říci, že snaha o opravení opevnění byla již především součástí reprezentace, protože se v té době uvažovalo o zřízení klatovského biskupství, Císař však žádost o poskytnutí finančních prostředků na opravu opevnění v 70.létech 17.století zamítl vzhledem na značné výdaje ve válce s Turky. Zkázu pak dokončil požár města dne 8.června 1689, při kterém vyhořely Lubská a Klášterská brána a několik bašt.

Poslední snahou o opravu opevnění byla hrozba vpádu bavorského a francouzského vojska do Čech ve válce v letech 1702 – 1703. Dne 1.prosince 1702 přijala městská rada usnesení, aby se opravily valy a ostatní části hradeb. Po porážce Francouzů v bitvě u Hochstädte však nebezpečí pominulo a od opravy opevnění se upustilo.

Další písemná zpráva o fortifikaci této části města pochází z roku 1725, kdy jezuité žádali městskou radu, aby jim povolila užívat zpustlý parkán o šířce 9 loktů od jejich nového stavení až k malé brance. Zajímavá je další část této žádosti, která se zmiňuje o tom, že „při druhé zdi až posaváde stojící čtyřhrannou baštu pro skládání rozličných hospodářských

potřeb.“ Tomuto požadavku město vyhovělo, ale v tomto případě je zajímavá informace o tom, že v blízkosti koleje stála čtyřhranná bašta.

Informaci o opevnění v sousedství jezuitských staveb přináší také žádost z 11. prosince 1725, ve které regent semináře Hynek Czviker žádal představitele města, aby semináři sv. Josefa byl propuštěn kousek na parkán, který se nachází za seminářem. Regent se přitom zavázal, že na svůj náklad nechá postavit zbořenou zeď.

V roce 1758 vypukl v Klatovech požár, při kterém shořely střechy kostela, škol, koleje a semináře. Na semináři však byla ještě v tomto roce střecha obnovena.

Další osud semináře je vázán na zrušení jezuitského řádu v roce 1773, které se promítlo do změny dosavadního vlastnictví koleje. Z písemných pramenů vyplývá, že budova semináře v té době byla ve špatném stavu. Proto se státní správa snažila ji rychle prodat, aby se zbavila závazku na její údržbu.

Dne 20. prosince 1773 hejtman klatovského krajského úřadu – Sebastian hrabě Kinigl – udal seznam nutných výdajů v semináři:

klenba ve vedlejších pokoji subregenta potřebovala opravit (předpokládaný náklad činil 18 zl.). Rákosový strop v chodbě prvního patra byl shnilý tak, že byl podepřen trámy – zaklenutí by stálo 444 zl., rákosový strop 348 zl., podložení trámů a zaklopení prkny 210 zl., střecha vyžadovala velkou opravu za 168 zl. [SÚA, ČG-EJ, sign. F II/150, KT.29].

Zda okamžitě došlo k této opravě prameny již neuvádějí. Roku 1775 byla budova označena jako „na spadnutí“ (baufällig). Proto guberniální fundační komise téhož roku uvažovala o jejím prodeji magistrátu jako jedinému zájemci, přičemž cena budovy byla vyčíslena na 2000 zl., zahrada patřící k semináři na 400 zl. A paramenta při kapli sv. Josefa na 100 zl. Eventuelní možnosti využití budovy se takřka rok od roku měnily – roku 1776 se uvažovalo o bytech pro důstojníky či o špitálu [SÚA, FK, sign. K 1871, kt.252]. V roce 1776 bylo zapláceno kominíkovi a za nejvyšší nutné opravy oken, dveří a střechy celkem 6 zl. 36 kr. [SÚA, FK, sign. K 1877/1, kt.252].

9. července 1776 byl proveden odhad zařízení kaple sv. Josefa zlatníkem Stefanem Hirberem a sochařem Josefem Flyglem – na 174 zl. 45 kr. Kromě běžných parament je připomínán oltář sv. Josefa řezaný ze dřeva se čtyřmi malými sochami, dvěma relikviáři, 2 svícny se zrcadly a baldachýnem (20 zl.), 2 velké obrazy sv. Františka Xaverského a sv. Ignáce (4 zl. 30 kr.), 7 kulatých obrazů po 45 kr., obraz sv. Josefa v ambitu (1 zl.), 8 klekátek se sedátkem za celkem 2 zl. Stejněho dne prohlédli seminář klatovský zednický mistr Lukáš Štěrba, tesařský mistr Mates Černoch a kamnář Mates Tichý. Opravy v třípodlažní budově odhadli na 2400 zl. Dle jejich mínění bylo možno budovu adaptovat jen na byty důstojníků, krajských úředníků nebo bankálních úředníků za celkem 1700 zl. (sic!) [SÚA, FK, sign. K 18/7/1, kt. 252, ČG-EJ, sign. F 3/10, kt. 96]

(J. Anderle)

Ve zprávě z roku 1778 se pak uvádí, že v semináři jsou čtyři pokoje pronajaté a v budově zřejmě ještě bydleli studenti.

Z této doby pochází popis budovy vypracovaný komisaři městské rady Franzem Xaverem Hruškou a Johanem Antonem Pacherem, který pro svoji zajímavost a závažnost přijímáme z materiálu J. Anderleho:

1. *Přímo proti vchodu do semináře je kaple sv. Josefa opatřená náležitostmi.*
2. *Po pravé straně je klenutá světnice pro čeledě.*
3. *Po levé straně jsou schody.*

V prvním podlaží (Stock)

- č. 16 - velký refektář
- č. 18 - spižový kvelb neboli depositoryum

- č. 17 - kuchyně
- č. 19 - vinný sklep
- č. 20 - kveľb na maso

Ve středním podlaží:

- 4. č. 1 - dva pokoje s vytápěním, které by bylo možno věnovat řediteli normální školy
- 5. č. 2 - záchody
- 6. č. 3 - pokoj s vytápěním, který je možno věnovat škole
- 7. č. 4 - velké „Musaeum“, ve kterém je možno zřídit dvě třídy
- 8. č. 5 - 2 pokoje s vytápěním, který je možno věnovat prvnímu učiteli
- 9. č. 6 - pokoj s vytápěním, který je možno věnovat druhému učiteli
- 10. č. 7 - schody do horního podlaží
- 11. č. 8 - pokoj s vytápěním, který je možno věnovat třetímu učiteli
- 12. č. 9 - velký pokoj s vytápěním, který je možno adaptovat na školu
- 13. č. 10 - pokoj s vytápěním, který je možno věnovat učiteli
- 14. č. 11 - velký pokoj bez vytápění, jinak dormitář
- 15. č. 12 - nezaklenutá komora
- 16. č. 13 - velký pokoj bez vytápění, jinak užívaný jako dormitář
- 17. č. 14 - záchody
- 18. č. 15 - komora neboli depositarium

Současný je dochovaný inventář (překlad z latiny, kráceno o nepodstatné položky):

Č.1 – Místnost otce regenta /V 1. části místnosti: stoly – 5/skříň s užitkovým sklem – 1/oratoř s obrazem – 1/kanape – 1/u 1.dveří pokoje závěsy (zřejmě police se závěsy viz i dále) – 1/u 2. dveří části (police se závěsy) – 2/u okna části (police?) z laťky -2/stolice (sedadla) – 3 /dubové židle – 2/lampa z mosazi – 1/nádoba na svícenou vodu 1/kamna 1.

V 2. části místnosti: stoly – 7/z nich se skříňkami (zásuvkami?) – 3/se stojany na knihy – 2 se skříňkami – 2/hrací stůl – 1/díly závěsů z látky na okna – 7/stolice (sedadla) – 5/stolice s nočníkem z mědi – 1/barevná socha sv.Jana Nepomuckého – 1/kamenné desky – 2.

Č.2 – vnitřní brána.

Č.3 – Místnost u otce regenta/lehátka – 5/závěsy – 5/židle – 5/stoly – 2/kamna – 1.

Č.4 – Studovna/pulpity – 30/židle – 21/stoly – 7/umyvadlo – 1/kamna – 1/lavice – 3 závěsy oken – 3/visací hodiny – 1/oratoř – 1/skříň na hudebniny – 1.

Č.5 – Místnost otce představeného/v 1.části místnosti:stůl u okna – 1/jiné stoly – 2/stolice – 3/židle – 4/díly závěsů k oknům – 2/oratoř – 1/kamna – 1.

V druhé části místnosti: stůl se stojanem na knihy – 1/židle – 4/skříň – 2/lůžka – 2(paraván k lůžku 1.

Č.6 – Místnost vedle otce představeného/lůžka – 3/závěsy – 3/židle – 3.

Č.7 – Horní schody.

Č.8 – Místnost/lůžka – 3/židle – 1/stůl – 1.

Č.9 – Místnost/lůžka – 7/závěsy – 6/židle – 3/stoly – 1.

Č.10 – Místnost u malé ložnice/lůžka – 5/závěsy – 5/židle – 5/stoly – 3.

Č.11 – Malá ložnice, které se říká ložnice hudebníků/lůžka – 10/závěsy – 10.

Č.12 – Menší sklad prázdný.

Č.13 – Větší ložnice/lůžka – 16/závěsy – 16.

Č.14 – Vnitřní brána.-

Č.15 – Sklad různých věcí.

Č.16 – refektář/židle potažená sukrem – 2/kůži – 2/obyčejné – 18/stoly – 10/těž (stůl) pro hru pyramida – 1/katedra – 1/katedra – 1/kamna – 1/skříň – 4/černá deska – 1.

Č.17 – Kuchyně/stoly – 2/skříně – 2/velký měděný kotel na vaření vody – 1.

Č.18 – Spižárna/stůl – 1/skřín – 1.

Č.19 – Sklípek.

Č.20 – Spižárna na maso.

V místnosti a při místnosti pro služebnictvo/visací hodiny – 1/stoly – 3/ velké židle – 2/ malé židle – 3/lůžka – 2/staré paravány – 4/skřín – 1/Při místnosti služebnictva žebříčky (schody) – 2/další (žebřík) pro spouštění nádob do sklepa – 2/kotel – 1/díly závěsů – 2/Obrázky při dveřích na zdi kaple – 3/na chodbě refektáře – 7/na spodním schodišti 2/socha P.Marie za sklem – 1/V druhém podlaží na chodbě celkem – 28/Mapy – 20/Socha sv.Jana Nepomuckého – 1/krucifix se stříbrným srdcem – 1/pod ním menší socha anděla strážného – 1 [SÚA, ČG-EJ, sign. M 1/48, kt. 110].

(J.Anderle)

Snaha o využití semináře pokračovala i v následujících letech, kdy v roce 1781 bylo rozhodnuto, že do něj budou umístěné byty pro učitele nově zřízené hlavní školy v Klatovech. V roce 1783 byl jeho původní refektář přeměněn na zkušební sál a vymalován. V roce 1790 byla v semináři vybudovaná kuchyně pro ředitele školy, která byla umístěná vedle jeho obytného pokoje. Ve zprávě o stavebních úpravách z té doby se dále uvádí, že příliš veliký pokoj byl rozdělen dvěma příčkami a opatřen komínem.

Při požáru města dne 15.srpna 1791 vyhořel i seminář, byl znovu obnoven v září 1793, mimo jiné i za finančního přispění císaře Leopolda II.

Další oprava budovy proběhla v roce 1804 za příspěvek z náboženského fondu, který poskytli stát magistrátu města.

Vzhledem ve vztahu k okolnímu prostoru je třeba přiblížit historii okolních ploch ve vztahu k městskému opevnění.

Po zrušení jezuitského řádu nechala císařovna Marie Terezie, převést kolej vojenské správě, která ji představěla na jezdecké kasárny. Na dvoře před budovou pak byly postavené maštale pro koně a prostranství před seminářem, které rovněž bylo ve správě armády, stála kolna na mouku. Po požáru v roce 1791 však vojsko pozemek semináře opustilo a jeho plocha byla osázena 30 ovocnými stromy pro potřeby kantorů.

Vojáci v bývalé koleji zůstali až do 90.let 20.století, kdy její areál byl předán městu. V Klatovech sice byla postavena nová kasárna v letech 1892 – 1894, ale kolej se využívala pro pomocné služby a k ubytování části posádky. Maštale v té době byly zrušené, protože koně byli přestěhováni do nových kasáren.

Umístění vojenské posádky v bývalé koleji však způsobilo v roce 1810 požár, protože ve stájích vznikl oheň, kterému podlehl 52 domů s budovou semináře. Pro nedostatek finančních prostředků se podařilo seminář, značně narušený povětrností, zastřešit až o pět let později a zařadit v něm opět několik bytů pro učitele. V té době již péče o bývalý seminář znamenalo pro město značnou finanční zátěž a proto se snažilo jej prodat.

To se podařilo v roce 1818, kdy studijní fond v dražbě za nejvyšší nabídku 10.110 zlatých prodal bývalý seminář se zahradou o ploše 225 čtverečních sáhů (sáhů) (metrů čtverečních) klatovským pravovárečným měšťanům s podmínkou, že zachovají jeho obyvatelné prostory. (Zajímavé je, že majetkový převod byl zaknihován až v roce 1844). V této době byly některé prostory v budově pronajímány, snad i jako sklady sousední vojenské posádky a byty pro učitele a později špeditérovi Wolnerovi. V 60 letech 19.století sloužil upravený sál v semináři jako prostor pro konání divadelních představení a také jako tělocvična Sokolu.

Pro pivovarské potřeby byly v semináři využívané pouze sklepy jako lednice. K radikální přestavbě k zařízení pivovaru došlo až v 90. letech 19. století. Předtím již v roce 1880 byl divadelní sál a další místnosti, které s ním souvisely upraveny na kvasírnu a lednici.

Z kusých zpráv o adaptaci je zajímavý údaj, že „asi metr od mlýnské strouhy na tarasní zdi kolem dvoru údajně široké 40 cm (nazývané i hradební zeď), postavilo pravovárečné měšťanstvo zeď vysokou 6 metrů a širokou 70 až 80 cm, která se ihned po dostavění započala trhat, což si vyžádalo okamžitý zákrok – částečné nové vyzdění.

27.července 1893 obdrželo pravovárečné měšťanstvo povolení na stavbu nové kolny na umývání a vyžahování sudů. 8.listopadu 1893 byla tato nová kolna zkolaudovaná spolu s jinými drobnými opravami, které si vyžádala předchozí kolaudace.

20.července 1894 byla provedena superkolaudace pivovaru, komise kromě zcela okrajových výhrad konstatovala, že chybí ohradní zeď na stranu k Mlýnskému potoku.

J.Anderle

Seminář byl v průběhu existence pivovaru několikrát přestavován a doplňován o moderní technické stavby a prvky, které značně narušily jeho původní podobu. Zajímavou informací je, že na dvoře byly zakopané dvě studně o hloubce 40 a 26 metrů. V roce 1956 byly do dvorního průčelí osazená nevhodná moderní třídílná okna, v roce 1985 byl opravený krov a střešní krytina.

V současné době jsou historické budovy adaptované na byty, tovární přístavby se nevyužívají.

(Podrobný popis těchto novodobých úprav je uveden v SHP J.Anderleho).

3. Stavební historie

Stavební historie areálu je rozdělena na tři části:

1. fortifikace daného prostoru
2. stavební vývoj semináře
3. Vztah jezuitských staveb k městské fortifikaci

Toto rozdělení vychází ze skutečnosti, že nejstarší stavební části pocházejí z doby založení Klatov a jejich samostatný vývoj trval zhruba až do poloviny 17.století, kdy se začalo se stavbou raně barokní jezuitské koleje a kdy se městské opevnění stalo součástí novostavby, protože již ztrácelo své původní poslání a během následující doby postupně zanikalo.

1. Fortifikace daného prostoru

Prostor, který bude vyhodnocen, vymezuje na severní straně Balbínova ulice a na jihu areál bývalého jezuitského semináře a koleje až k Černé věži a k uličce vedoucí z jejího podchodu k hradbám. Jedná se o poměrně velkou plochu, která měla proměnlivý osud jako významná součást městské zástavby až po zánik při požárech v létech 1579 a 1615 a novou obnovu po polovině 17.století, kdy tato část Klatov byla v majetku jezuitského řádu.

Nejpodrobnější informace o městském fortifikačním systému přináší významné dílo profesora Jindřicha Vančura, které se stalo východiskem pro další práce týkající se tohoto tématu. Popisuje vývoj klatovského opevnění od vzniku města až do 70.let 18.století.

Naše znalosti o opevnění města doplňuje práce Klatovy, fortifikační systém, stavebně – historický průzkum a hodnocení, zpracovaný kolektivem autorů SÚRPMO Praha v říjnu 1969.

Tyto dva základní materiály dokládají pevnostní systém, který byl v Klatovech ve středověku použitý. Opevnění Klatov tvořily:

1. Hlavní zeď tvořící vnitřní obranný prstenec města, která byla cca 7 – 8 metrů vysoká, 180 – 220 cm silná, ukončená cimbuřím a zesílená kruhovými a čtvercovými věžemi. Z vnitřní strany k ní byla přistavěna krytá chodba propojující jednotlivé věže. Na jižní a jihozápadní straně Klatovy k této hradbě již přiléhaly parcely městských domů. Tato hradba se jako kompaktní úsek v Klatovech nedochovala a může se vyskytovat jen jako torzo ve zdivu domů při obvodu historického jádra.
2. Parkánová zeď vyrůstající z vnitřního příkopu, jehož šířka se pohybovala v rozmezí od 15 do 25 metrů. Parkánová zeď byla vysoká od paty příkopu 10 – 12 metrů a silná 80 – 130 centimetrů a zesílená čtvercovými baštami otevřenými do města. Úseky parkánové zdi se ve městě zachovaly.
3. Vnější hradba postavená na valu ukončujícím vnitřní příkop. Hradba měla na horní straně hrázděný ochoz a její obvod členily půlkruhové bašty. Před hradbou byl vykopán vnější příkop o šířce cca 14 metrů.

Znalost tohoto systému se stala východiskem pro poznání zkoumaného území, protože se dochovalo jen málo písemných informací a hmotných dokladů, ze kterého se mohlo vycházet.

Ikonografické prameny

Veduta Klatov z roku 1602 od Jana Willenberga

Epitaf Samuela Fontýna z roku 1614

Obraz Klatovy po požáru 23.6.1758

Plány:

Katastrální mapa Klatov z roku 1837

Katastrální mapa Klatov z roku 1893

Stávající situace v okolí semináře a jezuitské koleje

Plán Carla Luraga – výřez z projektu asi z roku 1655 uložený v SÚA, i.č.1501, sign. B x 15.

V písemných zprávách o opevnění ve zkoumaném úseku existuje několik kusých informací:

Požár města v roce 1579 zničil i opevnění. Pro nedostatek finančních prostředků probíhala jeho obnova velmi pomalu. Nejsou však specifikované části fortifikace.

Požár města v roce 1615 – opět zničené opevnění bez další specifikace.

Podrobnější informace se dochovaly až ze 17.století s příchodem jezuitů do města a s jejich zájmem o postavení koleje a semináře v sousedství městského opevnění.

V místech jezuitské koleje v roce 1506 stál podél Buškova domu při městské hradební zdi Špitálníkovský dům nebo pivovar. Toto místo později připadlo jezuitům.

V roce 1655 jednala městská rada s jezuity pro získání dvou bloků domů u Černé věže v blízkosti hradeb o zásadách stavby koleje, ve vztahu k městskému opevnění. Tyto zásady obsahují významné základní informace o opevnění na zkoumaném místě:

V té době měla hlavní hradba nekrytý ochoz s cimbuřím .

Požadovalo se, aby mezi městskou zdí a jezuitskou zahradou byla zachovaná obecní cesta k dopravě prostředků k obraně města.

Na několika místech položená hradba měla být opravena na náklady jezuitského řádu.

Městská rada zakázala jezuitům vstup po kamenných schodech vedoucím k ochozu nad zdí.

Oprava hradeb byla zřejmě jezuiti zahájena v 70.létech 17.století, ale velký požár města v roce 1689 tyto práce narušil a značně poškodil i chodby při hlavní zdi.

V roce 1725 se také zachovala zpráva, která dokládá existenci čtyřhranné bašty v areálu jezuitské semináře v žádosti jeho regenta městské radě o povolení užívání zpustlého parkánu: „...devět loket začnouc od našeho nového stavení až k malé brance ... spolu s tou při druhé zdi až posaváde stojící čtyřhrannou baštu pro skládání rozličných potřeb.“ Dále se regent zavazoval k tomu, že vystaví zadní zbořenou zeď.

Zajímavé je zjištění, že v areálu semináře existovala hranolová věž, která patřila k hlavní hradbě, jak to doložily nálezy na místě – viz další text.

Dále byla potvrzena existence středověké Branky, jejíž část zdiva se ostatně dochovala do současnosti.

Samostatnou kapitolu této části opevnění tvoří Branka prolomená do hradebního systému na jižní straně města západně od Lubské brány. O této části opevnění máme několik zajímavých zpráv. K Brance se původně přicházelo z náměstí mezi domy Buškovým a Hauskovým a později pod Černou věží.

První písemná zpráva o Brance pochází z roku 1525, kdy krejčí Tomáš Kulhánek koupil domek v Brance na valech. V kupní smlouvě se zachoval i stručný popis okolí: u domku byla v té době zahrada, která na žádost městské rady má být odhrazena na konec bašty ...“Tato zpráva opět potvrzuje existenci bašty či věže v tomto prostoru.

Protože v době míru trvajícím po celé 16.století ztrácelo opevnění svůj význam, mohl si branný zařídit v Brance výčep kořalky. Existenci této nálevny v místnosti v Brance dokládá i soudní spor z roku 1588.

Další informace pochází z roku 1599 kdy Jiřík Kameník koupil valy v Brance po levé straně ke Špitálské bráně.

Část Branky je zachycena i na Willenbergově vedutě, kde se uplatňuje vysokou valbovou věží ve tvaru dlátka napravo od Černé věže, označená číslem 15. Poslední informací je, že Branka se skládala ze dvou samostatných objektů.

V areálu semináře tedy existovala čtverhranná věž a kruhová bašta, na které byla soustředěna část pozornosti průzkumu.

Základním východiskem pro stavebně – historický průzkum této části areálu semináře a koleje byla katastrální mapa z roku 1837, jako nejstarší doklad půdorysu města. Tento plán zachycuje tuto část Klatov v době, kdy ještě nedocházelo k výrazné destrukci opevnění a přístavbě moderních továrních provozoven pivovaru, které se v areálu semináře stavěly ve 2.polovině 19.století a začátkem 20.století.

Na plánu je v obrysu zachycen průběh hlavní hradební zdi v úseku od semináře, kde se dotýká jeho věžového traktu a pokračuje mírným obloukem k jihovýchodu, kde se nachází na dvoře semináře půlkruhová bašta. Hradba pak pokračuje k Brance stojící před jižním průčelím západního křídla bývalé jezuitské koleje. V těchto místech hradba končí.

Souběžně s hlavní hradební zdí probíhá asi ve vzdálenosti 15 metrů parkánová zeď, která je za Brankou před dvorním průčelím koleje označena pouze obrysem probíhajícím téměř vodorovně k východu. Před parkánovou zdí je označen vnitřní příkop 15 – 20 metrů široký a na něj navazuje vnější zeď s úsekem vnějšího příkopu na jižní straně před kolejí.

Dvůr koleje je ohrazený na východní a jižní straně zdí a na východě vede z Černé věže cesta a pokračuje po schodišti prolomeném v parkánové zdi a vnější hradbou přes vnější příkop.

Další cesta vede z Branky a z jihozápadní části kolejního dvora přes příkop na cestu před historické jádro města.

Díky tomuto plánu máme poměrně přesné informace o situaci, která neodpovídá jen stavu v roce 1837, ale zachycuje i starší, středověké řešení tohoto prostoru.

Na plánu z roku 1893 je situace podobná se stavem v roce 1837, pouze na dvoře bývalého semináře přibýlo několik staveb průmyslového charakteru, z nichž se rada dochovala do současnosti.

Současná situace ukazuje na výrazné změny, ke kterým došlo v posledních létech, především ve 2.polovině 20.století, kdy byl celý prostor radikálně změněný, i když se nedá upřít, že park upravený pod jižní stranou koleje v místech části opevnění je vkusný a vytváří příjemné odpočinkové prostředí.

Z pevnostního systému, který existoval ještě před sto léty, se zachovalo pouze nepatrné torzo. Zanikla například půlkruhová bašta a její přesný tvar a rozměry by mohl objasnit archeologický průzkum. Původní cesta z Branky byla zrušena a nová komunikace navázala na starší barokní cestu vedoucí z nádvoří koleje. Ze středověkého opevnění se zachovalo pouze torzo zdiva zadní části Branky. Přední část byla zbořena a její základy jsou dobře patrné ve výrazném reliéfu zatravněného terénu. Přerušení parkánové zdi u Branky bylo dnes dozděno novodobou zídou z lomového kamene zalomenou do pravého úhlu.

Na těchto plánech je dokumentována historie, kterým prošlo městské opevnění v Klatovech, které bylo z mnoha příčin zrušené, protože se stalo překážkou v růstu města.

Nicméně několik, i když torzálních dokladů středověkého opevnění, se zachovalo na zdivu bývalého semináře. Jeho stavební vývoj stejně jako u sousední koleje probíhal v návaznosti na pevnostní systém města, který také tyto jezuitské stavby ovlivňoval.

2. Stavební vývoj semináře

Vstupujeme – li do jezuitského stavebního období, je si třeba uvědomit jednu základní zásadu, kterou tento řád při svých stavbách striktně dodržoval, totiž že veškeré starší stavby nechal bez zbytku odstranit. Nové budovy se pak stavěly na volné ploše, což umožňovalo jejich stabilitu a omezovalo odchylky od dispozice, která byla vždy schválena nejvyšším řádovým orgánem v Římě.

Stavbu semináře předcházelo budování jezuitské koleje, která byla situovaná na západ od Černé věže podél dnešní Balbínovy ulice. Terén v těchto místech se značně svažuje směrem k západu, takže kolej i seminář se musely s ohledem na tyto podmínky řešit.

Ve Státním ústředním archivu se dochoval projekt přibližně z roku 1655, jehož autorem je první architekt jezuitských staveb v Klatovech Ital Carlo Lurago. V části tohoto plánu je zachycen i půdorys pozdějšího semináře. V této části byla navržena velkorysá trojpodlažní budova postavená na půdorysu U. Hlavní podélné průčelí bylo obráceno do dnešní Balbínovy ulice a kolmo na ně navazoval trakt s refektářem a kuchyní a s arkádovou chodbou na nádvorní straně, kterou ukončovala stavba studny. Na západní straně pak byla brána dvora a vedle ní chlévy. Zajímavé je, že jižní stranu areálu semináře ohraničuje hradební zeď se čtyřmi půlkruhovými baštami otevřenými do města. Jde o volnou fabulaci Luraga, který sice věděl, že seminář bude přiléhat k městským hradbám s baštami, ale s jejich situováním tvarem a počtem si nelámal hlavu. Jen k této části připsal DOMESTICA IVXTA STANZA (domácí blízká zůstane).

Porovnáme – li tento plán se skutečností, zdá se, že půdorysně bylo Luragovo řešení realizováno. Ve svém návrhu řešil dispozici jezuitské koleje s tím, že ji disponoval v ose východ – západ. Z této fronty kolmo k jihu umístil obdélné křídlo s kuchyní a s refektářem (refektář existuje dodnes) a před ně na západě postavil arkádovou chodbu. Lurago v té době neuvažoval o zvláštní stavbě semináře o čemž svědčí poznámka na konci ústí Školské ulice u navrhovaného, ale nerealizovaného vstupu do školy a semináře. Napravo od tohoto vchodu byla umístěna druhá, jak je uvedena stupňovitá brána se vstupem k celám. Na konci dispozice v sousedství domu čp. 57 byla navržena brána do dvora se stájemi a chlévy na pravé straně.

Původně se uvažovalo se stavbou jezuitské koleje podle tohoto návrhu a v roce 1654 byly dokonce i v těchto místech vykopané a postavené základy. Stavba koleje však byla z neznámých důvodů v tomto rozsahu opuštěná a seminář zůstal umístěný v domě čp.4/I na náměstí.

O novostavbě semináře se začalo uvažovat v 80.letech 17.století kdy značně narůstal počet studentů dne 23.září 1684 byla uzavřena mezi představiteli koleje a semináře smlouva o stavbě nového semináře v zahradě západně od nové koleje, pro který byly využité základy nedostavěné kolejní budovy z roku 1654. Potvrzuje stejně široký půdorys hlavního traktu semináře s kolejí a odpovídá tomu i šest okenních os na hlavním průčelí semináře. Ty jsou také na plánu Carla Luraga. Zůstal také sousední portál, který dnes tvoří postranní vstup do městské knihovny a nebyl realizovaný vchod do školy a semináře v přízemí koleje proti Školní ulici.

Novostavba semináře se musela vyrovnat s hmotou sousední koleje a s výrazným spádem terénu Balbínovy ulice. Proto byla výška přizpůsobena koleji se stejným principem zvýšeného přízemí a členěním fasád vysokým pilastrovým řádem a štukovým orámováním oken. Vnitřní dispozice přízemí pak v přední části navázala na šířku chodby v koleji vedoucí při hlavním průčelí, která byla dána dřívějšími vykopanými základy.

V roce 1689 však při požáru města vyhořel i seminář a jeho obnova a opětovné zahájení provozu se uvádí k roku 1693.

K rozšíření jeho areálu pak došlo v roce 1703, kdy napravo od hlavní budovy byla v ose sever – jih postavena kaple sv.Josefa na obdélném půdorysu, jejíž dispozice byla

prodloužena do nádvoří semináře. Ke kapli dále byla přistavěna směrem k západu budova čeledníku, která se v půdorysu lomila a dosedala na hlavní městskou hradební zeď s hranolovou věží. Touto přístavbou byl historický stavební vývoj jezuitského semináře uzavřen.

O vnitřním uspořádání semináře si můžeme udělat poměrně přesnou představu z dochovaného popisu, podle kterého se nacházely v jednotlivých podlažích hlavní budovy tyto prostory:

Přízemí:

velký refektář
spížový kveľb
kuchyně
vinný sklep
kveľb na maso

1.patro:

záchody
místnost otce regenta s vytápěním
studovna (musaeum)
místnosti otce představeného s vytápěním
místnost vedle otce představeného s vytápěním
schody do horního patra

2.patro:

místnost se 3 lůžky a s vytápěním
místnost větší se 6 lůžky a s vytápěním
dormitář (ložnice) zvaný ložnice hudebníků s 10 lůžky a bez vytápění
nezaklenutá komora (sklad)
dormitář, velká ložnice se 16 lůžky a bez vytápění
záchody
depositorium, sklad různých věcí

V budovách na západní od kaple se nacházely následující prostory:

místnost pro služebnictvo
prostora při této místnosti
sklep

Přesný popis byl převzatý z materiálu J.Anderleho a je uveden v 1.kapitole tohoto SHP).

Dále se zachovaly další zajímavé informace o stavebně – technickém stavu semináře:

v 1.patře byl shnilý rákosový strop podepřený trámy (1773)
nutná oprava střechy semináře (1773)
špatný stav semináře, jeho oprava odhadnuta na 2.400 zlatých (1776)
ve 2.patře je třeba položit novou prkennou podlahu a opravit záchody (1777)
oprava dveří a oken (1777)
vybudování kuchyně pro ředitele nově otevřené školy, která byla situovaná vedle obytného pokoje, který byl rozdělen dvěma příčkami a postaven u něj komín (1790)

Po požárech v roce 1791 a 1810 byla postavena nová střecha nad seminářem a upraveno několik bytů pro učitele.

Porovnáme – li tyto zajímavé informace se současným stavem semináře, do kterého se promítla řada radikálních přestaveb a přístaveb, můžeme jen hypoteticky určit, jak byly jeho jednotlivé prostory situovány.

Nejlépe se dochovala barokní dispozice přízemí, i když značně narušená novodobými příčkami. Původní vstup do hlavního traktu byl ze západní strany dnes zazděným vchodem, umístěným v průjezdu. Za vstupem byla síň nebo chodba s valenou klenbou s trojbokými styčnými lunetami, ze které vedlo schodiště do 1. patra. Na síň navazoval v řadě refektář a za ním kuchyně, u které se u střední zdi zachoval zbytek dýmníku. Při vnější fasádě se zachovaly menší a jedna větší obdélná prostora, všechny zaklenuté, jak je patrné i s novodobými zazdívkami, pocházejícími z úpravy semináře na pivovar ve 2. polovině 19. a na počátku 20. století.

Dnešní novodobě prolomený vstup do hlavní budovy navázal na původní dispozici barokní síně a využil i schodiště do patra.

Na západní straně přiléhá k budově dvoupatrová přístavba kaple s průjezdem s valenou klenbou trojbokými lunetami. Tento průjezd z roku 1703 vytvořil ústřední komunikaci pro vstup do jednotlivých částí semináře:

Do hlavní budovy vchodem na východní straně, na nádvoří východní arkádou, do kaple dnes zrušeným vstupem v jižní stěně, někde pod malbou krále Gambrina a na západě průchodem do věžového stavební s prostorami na ubytování služebnictva. Touto přístavbou získal seminář tolik potřebnou domácí kapli a ve vyšších patrech získaly další prostory pro bydlení studentů a potřebné zařízení pro provoz semináře.

Dispozice stavení pro služebnictvo s neobvyklým půdorysným vyhnutím k jihozápadu souvisí s využitím zachované části městského opevnění viz další oddíl 3. Vztah jezuitských staveb k městské fortifikaci.

Dispozice 1. patra hlavní budovy je dnes rozdělena příčkami několika bytů, takže její barokní řešení je pouze hypotetické. Chodba, do které ústí schodiště z přízemí je dnes zaklenutá novější poloviční klenbou segmentového tvaru, která se opírá o střední nosnou zeď. Tato klenba je členěná velkými trojbokými lunetami se zaoblením na vrcholu, které napodobují raně barokní lunety. Klenba pravděpodobně pochází z přestavby po požáru v roce 1810 a byla zřejmě určena ke zpevnění statiky budovy a přenosu tlaků do obvodového zdiva. Podle zvyklostí byl strop v této chodbě, záklopový, jak je tomu i v sousední koleji.

Podle tloušťky zdiva v půdorysu (sondažní průzkum nebyl možný s ohledem na obytné prostory) lze říci, že 1. patro kopírovalo dispozici přízemí a kromě chodby mělo nad refektářem velkou místnost studovny (musaeum) a za ní na konci dispozice dvě místnosti, napravo nad otce představeného, která byla větší a přepažena lehkou příčkou na dvě části a na konci pokoj otce regenta. Tyto pokoje využívaly pro vytápění komín vedoucí z černé kuchyně v přízemí.

Od schodiště vede komunikační spojka do jižní části, odkud se vchází kamenným portálem do chodby nad průjezdem a odtud do věžového přístavku. Komunikace je osvětlena sdruženými okny. Dispozice nad kaplí je dnes zcela přestavěna na byty a tak se zachovaly pouze tři nepravidelné prostory ve věžovém přístavku.

Druhé patro semináře bylo v minulosti nejvíce postihováno požáry a tak jeho dispozice, kterou převážně tvořily ložnice studentů, je zcela znehodnocena přestavbami. V hlavní budově ještě v nedávné minulosti existovala černá kuchyně klasicistního původu, upravená zřejmě pro ředitele školy (viz 1. kapitola). Tato kuchyně byla zbořena, ale naštěstí z ní byly pořízeny fotografie, které jejich majitelka pro potřeby SHP zapůjčila a které jsou

součástí fotodokumentace. V tomto bytě, který vyplňuje východní část chodby, se dochoval klasicistní komín, který byl pro kuchyni postavený.

Významným nálezem pak je objevení záklopového stropu z 1.čtvrtiny 19.století, který byl zřejmě nad celou plochou podlaží. Jeho datování logicky vychází z letopočtu posledního požáru semináře, po kterém byl strop obnoven. Jedná se o účelovou dřevěnou konstrukci bez zřetelné výzdoby. Podrobné poznatky by poskytl sondážní průzkum, který byl v době zpracování SHP nemožný. Existence bytů prakticky v celém podlaží nedovoluje žádné výrazné zásahy k podrobnějšímu poznání.

Obdobná situace je i v podlažích nad kaplí a u věžových přístavků, které jsou zcela zmodernizovány a až na několik zachovaných obvodových zdí nemají žádnou vypovídací hodnotu.

Hlavní průčelí semináře obrácené do Balbínovy ulice napodobuje raně barokní architekturu jezuitské koleje v základních principech, ale při porovnání detailů je patrné, že se jedná o mladší již vrcholné údobí tohoto slohu. Nároží uzavírá mírný rizalit. Od něj v pravidelném rytmu směrem k jezuitské koleji je pět párů pilastrů s jednoduchými římsovými hlavicemi a s obdélnými okny mezi nimi. Oproti koleji, kde mají pilastry volutové hlavice a okna převážně kamenná ostění, zde došlo k jistému zjemnění, kdy okenní otvory dostaly lehčí štukové orámování s volutovými ušima a u několika s čabrakami v ploše pod okenní římsou, které doplňují po stranách štukové volutové konzoly podírající suprafenestry. Tento princip byl použit i u sdruženého okna nad průjezdem, které bylo převzaté z renesančního tvarosloví k zajištění dostatečného světla na chodbě za ním. Obdobně se použilo sdružené okno i ve 2.patře. Na hlavní fasádě bylo z raného baroka dále převzato střídání trojúhelných a segmentových nadokenních říms nad okny 1.patry, ale jejich tvary jsou velmi nevýrazné.

Obdobně je architektonicky řešená i vstupní brána s nikami po stranách, pocházející ze stejné doby. Brána však byla v dolní části novodobě rozšířená pro zajištění průjezdu větších nákladních vozidel. Na fotografii z počátku 20.století je nad branou zachycena obdélná kartuše v profilovaném štukovém rámu dosedající na archivoltu brány a ukončená na horní straně segmentem. Na ploše je málo rozeznatelná neznámá malba. Tento dekorativní prvek však v průběhu 20.století zanikl.

Na bočním východním průčelí je v přízemí zazděné obdélné okno s jednoduchým orámováním původně osvětlující schodiště do patry nad ním v 1.patře slepé okno ve štukové šambráně se segmentovou nadokenní římsou. Ve 2.patře je do fasády prolomené menší obdélné okno osvětlující prostor u schodiště.

Neznámý autor architektonického řešení tu tak vytvořil reprezentativní kulisu, která uzavírá pohledově dnešní Vančurovu ulici.

Dvorní průčelí hlavní budovy má mírně vystupující barokní záchodový přístavek a přízemí členěné plochými lizénovými rámy a dvěma jednoduchými kordónovými římsami. Tuto úpravu lze datovat až do údobí klasicismu v 1.třetině 19.století. Původní užší obdélná okna byla nahrazena typovými, trojdílnými z 2.poloviny 20.století. Při tom korunní římsa si zachovala vrcholně barokní profil stejný jako na hlavním průčelí.

Podobné členění má i fasáda přístavku kaple, kde však ploché pilastry mají kamenné profilované patky a podpírají plochou kordónovou římsu. Obdobná římsa pak obíhá ještě plochu nad 1.patrem budovy. V této části areálu si však okenní otvory zachovaly původní formáty. Interiér kaple je však dispozičně zcela zničený, protože její přízemí je novodobě přepříčkováno. Vysoký prostor je předělen kovovou podlahou přístupnou z přízemí po ocelovém schodišti. Na klenbě a stěnách se sice zachovala původní vrcholně barokní štuková výzdoba s vykrajovaným štukovým zrcadlem na vrcholu klenby. Prolomená kovová vrata v přízemí a další novodobé přístavby naprosto setřely původní architektonický ráz, který s ohledem na dobové zvyklosti vždycky klášterní kaple měla.

Velice jednoduché architektonické řešení dvorních fasád s velkou pravděpodobností vycházelo z členění západního křídla jezuitské koleje, které se omezilo pouze na orámování okenních otvorů. Obdobné členění bylo zřejmě původně také na fasádách hlavní budovy a kaple a poměrně nevhodné lizénové a pilastrové části včetně kordónových říms jsou až produktem 1. třetiny 19. století.

Areál v dnešní době doplňují novodobé tovární přístavky určené pro provoz pivovaru a technologické instalace v refektáři a přilehlých budovách. Novodobě a krajně nevkusně byla také přepatrovaná kaple sv. Josefa. Umístění těchto novodobých prvků a vyhodnocení všech zásahů pro zrušení semináře má zpracované ve svém stavebně – historickém průzkumu J. Anderle, na který odkazujeme. (viz úvod SHP a kapitola o použité literatuře).

Sklepy

Podrobný průzkum sklepů má ve svém SHP podrobně zpracován J. Anderle. Pro úplnost pohledu tohoto materiálu část týkající se sklepů otiskujeme v plném znění a do grafické přílohy zařazujeme i jeho hodnocení.

Hlavní křídlo

Tato část objektu je podsklepena takřka v celém půdorysném rozsahu. Hlavní prostory v obou traktech odpovídají v podstatě dispozici přízemí. Dochovaly se v úpravě ze 2. poloviny 19. století, s mladšími zásahy. Barokní stav se zachoval jen v malé severozápadní části. Půdorysné zkosení západního čela hlavního prostoru v jižní traktu pravděpodobně vyjadřuje reakci na přítomnost prostor spodních sklepů, které nyní nejsou přístupné.

Dnešní vchod do sklepa při jižním průčelí severního křídla vznikl ve 2. polovině 19. století (na mapě z roku 1893 ještě není zaznamenán). Dochovaný stav pochází ze 2. poloviny 20. století – železobetonový strop vstupního objektu, keramická dlažba podlahy a keramická obklad schodiště, plechová vstupní vrata, okno do dvora. Podesta pod schodištěm má betonovou podlahu a segmentovou klenbu. Vstupy jsou opatřeny překlady z travers, vrata výtahu plechová po polovině 20. století

Vchod do severního křídla má betonovou podlahu a je klenut téměř půlkruhově. Dodatečně je na západní straně rozšířen. Sklep pod refektářem v severním křídle je opatřen novodobou keramickou dlažbou. Severovýchodní část zaujímá novodobá vestavba se dvěma plechovými dveřmi. Část stěn (jih, západ) kryje novodobý keramický obklad. U paty hlavních zdí je provedeno novodobé zesílení. Místnost je klenutá třemi plackami s meziklenebními pasy půloválného profilu, klenutí pochází ze 2. poloviny 19. století. Do prostoru pod bývalou kuchyní se vstupuje od západu širokým průrazem, který je opatřen železobetonovým překladem. Podlaha v místnosti je betonová, strop tvoří segmentové klenby do travers asi ze začátku 20. století. K jihu vede otvor, na konci segmentově klenutý. Do severního traktu je proražen novodobý vstup s plechovými dveřmi. V severním traktu hlavní prostor představuje místnost klenutá třemi velmi plochými plackami s meziklenebními pasy – 2. polovina 19. století. Podlaha je betonová paty zdí zpevněny zesílením. Do koutů při severní zdi jsou vloženy zděné větráky. V široké segmentově klenuté nise ve východní zdi se nachází široký novodobý vstup s překladem z travers. Navazující místnost má betonovou podlahu, z níž trčí základy pro technologické zařízení. Strop tvoří segmentové klenby do travers. Ve velkých místnostech v jižním i severním traktu bývaly podle listinných pramenů nejprve sklepy a na začátku 20. století spilky pivovaru, v menších místnostech na východní straně nejprve lednice, později (r. 1927) ležácké sklepy. Barokní stav tohoto podzemí není zjištěn. Poslední větší stavební úpravy se zde udály po polovině 20. století. Západní konec severního traktu zaujímají prostory, které se zachovaly barokní podobou. Jedná se o protáhlou místnost, na kterou na západě navazují bývalého komunikační prostory. Východní část uvedené místnosti je oddělena cihlovou příčkou s novodobými dveřmi a je hladce omítaná – omítka souvisí s pozdní úpravou

velkých prostor, které jsme popisovali výše. K jihu má nyní slepou odbočku, na východní straně vstup do velkého sklepa. Povrchovým průzkumem nelze prokázat, zda některý z těchto prvků má barokní původ. Větší část místnosti za příčkou s dveřmi má na podlaze vysoko navršenou haldu porcelánových uzávěrů sodovkových lahví a dalšího odpadu. Na stěnách se uplatňuje režné smíšené zdivo s velkou převahou kamene, valená klenba s profilem vysokého segmentu je z cihel. V jižní zdi je umístěn odkládací výklenek a se západním koncem místnosti koresponduje odbočka, která je zavalena z velké části zmíněným odpadem. Na jižním konci je zazděná. Její cihlová segmentová klenba příkře stoupá směrem do místnosti. Zdá se, že tučy kdysi vedl vstup do spodních sklepů. Při západní obvodové zdi severního křídla semináře na uvedenou místnost navazuje v pravém úhlu chodba, která je zastropena soustavou valených kleneb z cihel. V příčném směru je zde vložena segmentová klenba příkře stoupající k západnímu průčelí. Nevím v této chvíli zda byla vložena dodatečně nebo zda je zde takové řešení od počátku. Zdá se, že klenba souvisela s otvorem v obvodové zdi, který byl dodatečně zrušen. Nejasná stratigrafie tohoto prvku může být dána mezi nesouladem, podle kterého vznikly základy objektu a pokračováním stavby semináře podle pozměněného projektu. Chodba, která má nad sebou schodiště do 1. patra, při severní zdi semináře zahýbá k východu. V ohbi nad navezenou suť vystupuje otvor jakéhosi kanálu či štol, která směřuje k západu. V severní zdi se nachází nově zazděné větrací okénko. Valená klenba severního ramene chodby má dvě části oddělené segmentovým pasem. Západní část klenby je nepochybně barokní, východní vysoko nasazená, má plochý segmentový profil a představuje pravděpodobně dodatečné uzavření pro vstup bývalého schodiště do sklepa. V obou podélných stěnách na východním konci chodby nacházíme stupňově sestupující jizvy, které mohly vzniknout při odstranění schodiště, nejpravděpodobněji dřevěného. Ke zrušení tohoto vstupu do sklepa nejspíš došlo v souvislosti se vznikem pivovaru v budově. Chodba je ve spodní části ražena do skály. Dnešní vchod do sklepa pod seminářem slouží zároveň jako vstup do sklepa ve východním křídle, který vznikl na konci 19. století. Tento sklep se původně skládal ze dvou částí: ležáckého sklepa a lednice. Lednice je nyní nepřístupná a její stav není znám. Ležácký sklep je klenut valeně, hladce omítnut a nově vydlážděn keramickou dlažbou. Na podlaze trvale stojí voda. V jižní čele sklepa se nachází výklenek, který pravděpodobně zůstal po zazdění otvoru do lednice. Jižní objekt v parkánu je podsklepen v plném rozsahu svého půdorysu. Tamní sklep se dělí na dvě nestejně velké části, z nichž malá, východní, má betonovou podlahu, do níž proniká schodiště z hlubší velké západní prostory. K východu vede dnes zazděný vchod se dvěma schodovými stupni. Strop představuje placka vložená do přízedních pasů u jižní a severní zdi. Velká místnost má betonovou podlahu, betonem zesílené spodní části obvodových zdí a klenbu tvořenou nepříliš hlubokými plackami klenutými do půloválných pasů. Klenutí podle své povahy vzniklo pravděpodobně po polovině 19. století. Při jižní stěně se u vstupu nachází novodobá betonová rampa se schodištěm. Okna v západní části sklepa jsou dodatečně zazděna.

3. Vztah jezuitských staveb k městské fortifikaci

Provedeným průzkumem lze dne poměrně přesně určit vztah jezuitských staveb k městské fortifikaci.

V tomto případě je třeba začít u nádvoří jezuitské koleje, které ohraničuje na východní straně u cesty od Černé věže a na jižní straně vysoká hradba, které vymezují plochu s dnešním parkovištěm automobilů.

Obě tyto hradby jsou barokní a jsou výsledkem požadavku městské rady o zajištění přístupu k hradbám. Jezuité tento požadavek splnili tím, že uzavřeli dvůr zdí posunutou na sever od městské hradby a vytvořili tak uličku, která byla přístupná průchodem od Černé věže podél zdi dvora a vedla ke středověké Brance stojící před čelem západního křídla koleje. Toto

čelo bylo posunuté tak, aby před vstupem do Branky zůstala potřebná komunikace. Branka s barokní úpravou je zachycena na obraze Klatov po požáru z roku 1758 (uloženém v Okresním muzeu v Klatovech). Branku tvořily dvě samostatné hranolové stavby, vnitřní směrem k městu s mansardovou střechou krytou pálenou krytinou a s korouhvičkou na jejím vrcholu. Vnější s vysokou valbovou střechou s taškami. Za Brankou snad byl i průchod do seminárního dvora, ale tato část je dneska zastavěna. Tato situace je ještě dobře patrná na plánu města z roku 1837, kde je průběh hlavní hradební zdi zachycený (viz grafická příloha). V této době – 2. polovina 17. století – neexistovala tzv. fortna, jak o ní píše ve svém díle prof. Vančura. Tato fortna by byla zbytečná, protože několik desítek metrů na západ stála Branka s cestou vedoucí přes opevnění před historické jádro města. A navíc, její vytvoření by oslabilo pevnostní systém v této části Klatov v době, kdy ještě měl svůj význam. Tento průchod od Černé věže po schodišti do dnešního parku byl prolomen až někdy na počátku 19. století, aby se umožnil kratší průchod z klatovského náměstí.

Datování nám umožňuje jednoduchý obdélný klasicistní portál, kterým se vstupuje na schodiště. Tato komunikace je už zachycena na plánu z roku 1837.

Ze středověkého opevnění se dále zachovalo torzo vnitřní části branky, které stojí před jižním průčelím západního křídla koleje u hranice se seminářem. Branka je dnes zarostlá plevelnatými nálety listnáčů. Branka má zapuštěný v terénu jeden větší a jeden menší otvor, jejich archivoly jsou zaklenuté plochými kameny. Za ní je dnes převážně cihelná zídka, v jejíž ploše je omítnutý okenní obdélný otvor přístavku umístěném za zdí.

Před touto částí branky vede cesta k silnici z parkoviště na nádvoří koleje. Pod ní je novodobě pravoúhle zalomená část kamenné zdi, která navazuje na parkánovou hradbu. Před touto zdí je v terénu zarostlém trávou obdélný reliéf, základy přední části Branky. Potvrzení tohoto předpokladu může dát archeologický průzkum.

Část Branky se tedy zachovala a tento náález představuje jedinečný doklad o existenci a řešení jednoho ze vstupů do města. Podrobnější a detailní poznatky nám může opět dát archeologický průzkum.

Nález Branky také lokalizuje veduta J. Willenberga z roku 1602, na které je vyznačena jako stavba s vysokou valbovou věží ve tvaru dlátka.

Existence Branky je zachycena také na plánech z roku 1837 a 1893 jednoduchým obdélníkem pod západním křídlem jezuitské koleje. Je si třeba uvědomit, že se jedná o další informaci při detailním poznávání systému středověké fortifikace této části Klatov.

Zřejmě někdy na počátku 20. století zanikla v areálu bývalého semináře i půlkruhová bašta, která je ještě na obou plánech zachycena. Její lokaci a rozměry by mohl upřesnit archeologický průzkum.

Dalším problémem, které bylo třeba v rámci vztahu jezuitských staveb k městskému opevnění řešit, bylo určení místa hranolové věže u hlavní hradební zdi na nádvoří semináře. Její existence je doložena písemnou žádostí regenta semináře o povolení využití zpustlého parkánu, ve které se uvádí jako hranice čtyřhranná bašta, která by se využívala jako sklad.

Podrobnou prohlídkou historických staveb na dvoře semináře se zjistilo, že ke kapli na jihozápadě přiléhají dvě věžovitá stavení, která působí jakoby navzájem pronikaly a u kterých se jižní obvodové zdivo láme v tupém úhlu, což je především patrné na korunní římsě. Podrobnějším průzkumem bylo zjištěno, že zlom zdiva v přízemí a v úrovni přibližně 1. patra vyvolala hlavní hradební zeď, která tvoří vnější obvodové zdivo věžovitě stavby, situované v ose severozápad – jihovýchod. Profil této zdi je dobře patrný na severozápadním nároží, kde vybíhá z pláště stavby. Její tloušťka je v těchto místech cca 160 cm a u paty je zesílena eskarpou. Na čelní jihovýchodní straně se na fasádě zachoval otisk části stavební konstrukce interiéru dnes již zrušené hranolové věže, který má reliéfní zesílení ukončené třemi schodišťově řazenými obrysy. Pod odpadlou omítkou v dolní části je také dobře patrné zdivo

z lomového kamene. Je pravděpodobné, že napravo je zbytek východní obvodové zdi věže a nižší část má úroveň podesty v interiéru věže.

Za hlavní hradbou je přízemí místnost zaklenutá valenou klenbou, uzavřená na kratších stranách užšími příčkami. V tomto případě se jedná o zbytek středověké chodby, které se stavěly podél hlavní hradební zdi pro pohyb obránců. Na severovýchodní straně je tato chodba uzavřena opět úseky silného kamenného zdiva. Klenba je ještě gotická, jak to dokládá její tvar a nízké nasazení oblouku na úrovni podlahy. Do prostoru chodby je vestavěný barokní komín, který byl součástí kuchyně pro služebnictvo.

K této části středověkého opevnění byl přistavěný barokní přístavek dosedající na zdivo kaple a postavený do výškové úrovně hlavní budovy. Obdobně byla zvýšena i hlavní hradební zeď a obvodové zdivo komunikační chodby. A tak v západní části dvora vznikla složitá věžovitá stavba, která svojí architekturou se výrazně odlišuje od ostatních staveb tohoto prostoru. O dodatečné přístavbě ke středověké hradbě svědčí i to, že část barokního přístavku je poměrně neorganicky a násilně přistavěna ke starší gotické části. Výšku hradební zdi nelze bez lešení sondážním průzkumem určit, ale dá se předpokládat, že končí na úrovni kordónové římsy protože zdivo v 1. patře nad ní je výrazně slabší.

Zlom, který je patrný na korunní římsě na jihovýchodní fasádě, byl vyvolán napojením barokního přístavku na středověké zdivo.

Na obraze zachycujícím Klatovy po požáru v roce 1758 jsou zachyceny i ruiny vyhořelého semináře od západu. Jeho přízemí však zakrývá parkánová zeď. Malba nepůsobí příliš důvěryhodně, přestože západní zdivo semináře má přibližně skutečnou podobu. Západní křídlo jezuitské koleje má však na svém konci věžovitou polygonální stavbu, která tam nikdy nabyla a středověká Branka je posunuta k východu proti původnímu prokázanému umístění.

Kdy byla zrušena hranolová věž písemné materiály neuvádějí. Na plánu z roku 1837 je však ještě dobře patrná v obrysu její jihozápadní stěna.

Dnes se v těchto místech dochoval přízemní klasicistní přístavek, který vnitřním obvodovým zdivem sleduje původní průběh hlavní hradby jejíž části se mohou nacházet v jeho základech. Zakřivený tvar vnějšího obvodového zdiva by tomu nasvědčoval.

Závěrem je třeba říci, že průzkum prokázal změny, které vyvolaly stavby jezuitské koleje a semináře u přilehlého městského opevnění. Jeho zánik přece jen nebyl tak dokonalý, jak se předpokládalo. Jde především o nález středověké Branky a části hlavní hradební zdi města, o které jsme se domnívaly, že se asi nedochovala.

4. Architektonický rozbor

Areál bývalého semináře je situován v jihozápadní části historického jádra města v části Balbínovy ulice a na konci Vančurovy ulice. Jeho hlavní budova navazuje na jezuitskou kolej jejíž hlavní průčelí probíhá od Černé věže po svažitém terénu a pohledově tvoří obě stavby jeden celek.

Architektonický rozbor se bude týkat pouze historických budov semináře, protože ostatní stavby v areálu, které jsou výsledkem jeho úpravy na pivovarský provoz, byly již popsány ve stavebně – historickém průzkumu J.Anderleho.

Půdorys bývalého semináře se skládá z hlavní obdélné budovy navazující na bývalou jezuitskou kolej v ose východ – západ, dále k ní přistavěná kaple sv.Josefa, která má hlavní průčelí posunuté k jihu. Tento posun vytváří uličku ke vstupní bráně lemovanou na východě boční fasádou hlavní budovy semináře a na západě domem čp.57. Kaple, s jednoduchým obdélným půdorysem má na západě nakoso přistavěnou věžovou část, která na jižní straně svým zešíkmením sleduje průběh dnes již zrušené hlavní městské hradby.

Do areálu ještě patří torzo středověké Branky, která stojí před jižním průčelím západního křídla bývalého jezuitské koleje, ale je na pozemku semináře. Nádvoří vymezuje na jihu parkánová zeď, u které byla vykopaná novodobá studna a na východě drátěný plot s branou ústící na příjezdovou cestu k parkovišti na dvoře jezuitské koleje.

Hlavní budova

Hlavní budova má na průčelí v Balbínově ulici zvýšené přízemí vyrovnávající spád terénu, zakončené kamennou půlkruhovou korunní římsou. Tato fasáda se pohledově uplatňuje šesti okenními osami a jednou osou na bočním východním průčelí.

V základech a možná, že i v přízemí se ještě dochovalo raně barokní zdivo z původně uvažované další části jezuitské koleje. (Podrobný sondážní průzkum by mohl ukázat, do jaké výše bylo starší zdivo v polovině 18.století vyzděné, než byla stavba této části koleje zrušená).

Neznámý autor stavby semináře vycítil, že nová budova se nemůže výrazně lišit od fasády koleje a pojal její vnější architekturu jako prodloužení fronty os, které rozdělil pěti pásy plochých pilastrů s římsovými hlavicemi, prostupujícími 1. a 2.patro. Velká okna v 1.patře pak rytmizoval střídáním segmentových a trojúhelných nadokenních říms – typického prvku raného baroka v architektuře, ale ve velmi nevýrazném provedení. Svým provedením a především v detailech jsou architektonické prvky na fasádě podstatně mladší než stavba koleje a lze je datovat do doby kolem roku 1703, kdy byla na dvoře postavena kaple sv.Josefa. Hlavní budova semináře, která byla značně poškozena požárem v roce 1689 zůstala po opravě bez úpravy fasády a její architektura vznikla spolu se stavbou kaple, kdy vznikla potřeba tyto dvě budovy směrem do města pohledově sjednotit.

Pro dobu po roce 1700, kdy se již plně rozvinul barokní sloh, jsou typické některé prvky, které se uplatňují především u oken 1.patra, které mají volutové uši a nadokenní římsy podpírají konzoly s volutami. Do ploch pod nadokenními římsami pak zasahují útvary v podobě čabraky, některé s kapkami.

Obdélná okna v přízemí mají štukové profilované šambrány s velkými trojúhelnými klenáky s oválnou vpadlou plochou. Klenáky se dotýkají kordónové římsy.

Obdélná okna ve 2.patře mají štukové orámování bez klenáků, které byly zřejmě v minulosti odstraněné, protože u těchto oken na východním bočním průčelí a nad branou se ještě zachovaly. Jejich existenci je třeba doložit sondážním průzkumem z lešení.

Toto architektonické členění bylo použito i u 1. a 2.patra budovy kaple, pouze s tím rozdílem, že pro potřebu lepšího osvětlení chodeb byly do zdiva prolomena sdružená okna a na členění fasády se použily jednoduché pilastry. Tyto prvky mají stejné řešení jako hlavní

fasáda. Zbývající plocha zdiva na západní straně nad domem čp.57 je pak rozčleněna několika obdobnými pilastry.

Na severovýchodním nároží hlavní budovy se pod kordónovou římsou okosený roh, takže je tam vytvořena obdélná plocha, do které byl asi osazen reliéf nebo menší socha.

Novodobé úpravy pro potřeby provozu pivovaru a později pro bydlení výrazně narušily přízemí východního průčelí hlavní budovy, kde je prolomený novodobý vstup do suterénu a napravo od něj vchod do interiéru budovy s použitými typovými zárubněmi a dveřmi.

Do této doby můžeme datovat i zazdívkou obdélného okna v přízemí, které původně osvětlovalo schodiště.

Vstupní brána na konci Vančurovy ulice, součást budovy kaple sv. Josefa si zachovala vrcholně barokní architekturu s klenákem a dvěma pilastry po stranách, které podpírají segmentovou nadpražní římsu. Po stranách brány jsou dvě niky s reliéfními štukovými mušlemi.

Stojky jsou dnes odbourány a do otvoru jsou vložena kovová nehodnotná vrata, což byla úprava pro potřeby provozu pivovaru a pozdější sodovkárny.

Původní vstup do hlavní budovy semináře byl dnes zazděným vstupem v přízemí východního průčelí. Přístavbou kaple se v její přední části vytvořila reprezentativní vstupní brána s valeně klenutým průjezdem, který chránil příchod před nepřízní počasí.

Je třeba ještě jednou zdůraznit, že celé hlavní průčelí semináře po své celé šířce je výsledkem stavební úpravy vrcholného baroka a snahy o sjednocení dvou hlavních budov areálu.

Je možné, že v předchozí etapě neměla hlavní budova semináře žádné členění nebo jen jednoduchou architekturu, která pod vrcholně barokní úpravou zanikla.

Dvorní průčelí hlavní budovy je zcela zdevastované. Levou stranu fasády člení mírný rizalit záchodového přístavku a zbývajících pět okenních os má v obou patrech trojdílná neslohová okna. Přízemí má ploché pilastry podpírající jednoduše profilovanou kordónovou římsu. Mezi 1. a 2. patrem pak je římsa stejného profilu. K budově je přistavěna přízemní novodobá hala s nakládací rampou.

Kordónové římsy a pilastry jsou podle tvaru produktem pozdně klasicistních úprav v době, kdy seminář přestal plnit své původní poslání. Původní barokní řešení této fasády bylo totiž odvozeno z architektury křídla jezuitské koleje, které uzavírá dvůr na východní straně. Podle této fasády byly pouze orámované okenní otvory štukovými šambránami. Na nádvoří tak vznikla jednotná kulisa průčelí semináře a jezuitské koleje, uzavírající prostor dvěma, na sebe kolmo dosedajícími fasádami. Toto řešení již zčásti zaniklo v 1. polovině 19. století a zčásti ve 2. polovině 20. století osazením nevhodných trojdílných oken.

Nad budovou je valbová střecha krytá vlnitými eternitem.

V interiéru přízemí za současným vstupem je původní hala s valenou klenbou a styčnými lunetami, dnes předělená novodobými příčkami na několik místností. K ní při dvorním průčelí přiléhá velká sálová prostora raně barokního refektáře s neckovou klenbou s koutovými lunetami a s trojbokými lunetami. Tuto část dispozice uzavírá bývalá černá kuchyně s valenou klenbou s trojbokými lunetami a zazděným zbytkem dýmníku u střední zdi.

Při hlavním průčelí v přízemí je od východu menší obdélná místnost s valenou klenbou a trojbokými lunetami, na ní navazující sál zaklenutý valenou klenbou se styčnými trojbokými lunetami, který má dnes vestavěnou novodobou příčku. Dispozici u severozápadního nároží doplňují dvě menší prostory s valenými klenbami s lunetami.

Celé přízemí, přes negativní stavební zásahy a vestavby strojního zařízení si zachovalo raně barokní charakter a patří k nejceněnější architektuře hlavní budovy. Dispozice je dnes na jižní straně narušena několika průrazy ve zdivu do sousední výrobní haly.

U schodiště do pater byly původní dřevěné stupně nahrazené moderními teracovými schody.

Klenba v chodbě 1.patra je v tomto prostoru velmi neorganická a její nezvyklý segmentový tvar je doplněn přibližně trojúhelnými lunetami. Při bočním pohledu je dobře patrné, jak je nasazena na stěnu chodby a podepřena vodorovnou profilovanou římsou. Klenba je výsledkem stavebních úprav po požáru v roce 1810, kdy nahradila rákosový strop kryjící tuto část patra. Jinak je dispozice tohoto podlaží novodobá, přizpůsobená potřebám bydlení a všechny ostatní prostory jsou plochostropé. Z původního zařízení se zachoval jeden barokní obdélný portál zazděný v dnešní prádelně a vrcholně barokní portál u vstupu do věžové části.

Obdobná situace je i ve 2.podlaží, kde jsou všechny prostory plochostropé bez památkového charakteru. V minulých letech došlo v jednom bytě ke zrušení černé kuchyně a k její adaptaci na koupelnu. A tak jediným zajímavým prvkem je nálezkový záklopový stropu v místech zrušeného barokního záchodu, jehož rozsah nešlo určit vzhledem k tomu, že by se muselo zasahovat do vodorovných konstrukcí bytů.

V krovu se zachovaly zbytky barokních omítek s náběhy fabiónu. Krov je hambalkový, dvoupatrový, s ležatými stolicemi v dolní a stojatými stolicemi v horní části. Krov je klasicistní z doby kolem roku 1815 s novodobými úpravami.

Budova kaple

Budova kaple má obdélný půdorys a dispozičně je v přízemí rozdělena na dvě části. Severní se vstupním průjezdem a jižní kterou tvoří vlastní kaple sv.Josefa. Průjezd je postaven na půdorysu čtverce a je zaklenutý valenou klenbou s trojbokými lunetami. Na západní straně je novodobý vstup do věžové části dnes uzavřený typovými palubkovými dveřmi a s nadsvětlíkem se zazdívkou luxferů.

Ve východní stěně je novodobě zazděný původní vstup do semináře a napravo od něj půlkruhově zaklenutý oblouk vjezdu do dvora nevhodně tvarově rozšířený. Původní vstup do kaple pravděpodobně umístěný v jižní stěně je dnes zazděný a jeho existenci, tvar a umístění by prokázal hloubkový sondážní průzkum. Na této stěně je dále namalován pravoúhlý obraz krále Gambrina z počátku 20.století

Interiér kaple je zcela přestavěný a původní vysoký prostor je v dolní části přepříčkovaný a vodorovně rozdělený ocelovou podlahou na dvě podlaží. Prostor uzavírá dochovaná valená klenba s trojbokými lunetami, která má na vrcholu přibližně obdélné štukové vykražované zrcadlo, doplněné na delších stranách kruhovými medailóny s rámy ze štku. V nikách na stěnách jsou iluzivně naznačené reliéfní závěsy. Z přízemí do patra kaple vede ocelové schodiště.

Venkovní architektura kaple je velmi jednoduchá: jedná se o hranolovou budovu členěnou na delších stranách třemi a na jižní kratší straně dvěma okenními osami. Fasádu obíhají v každém podlaží dvě ploché kordónové římsy a přízemí člení v každém podlaží dvě ploché kordónové římsy a přízemí člení ploché pilastry s kamennými patkami. U obdélných oken 1.patra se zachovalo barokní štukové orámování, u oken ve 2.patře byly šambrány odstraněny a zachovalo se pouze několik profilovaných podokenních říms. Orámování oken napodobuje šambrány, protějšky koleje a potvrzuje úvahu o jednotném barokním architektonickém řešení dvora. Kordónové římsy a pilastry lze zařadit ke klasicistním stavebním úpravám v 1.polovině 19.století.

Přízemí kaple má dnes dvě velká dvoukřídlá kovová vrata a nadsvětlík vyplněný luxferem a k jejímu jihovýchodnímu nároží je přistavěný novodobý přízemní přístavek, který část přízemí budovy kryje.

Interiéry obou jsou dnes přeměněné na byty, plochostropé, bez památkového významu.

Střecha nad budovou je valbová, krov novodobý, vaznicový, se stojatými stolicemi, bez historické hodnoty.

Věžová část

Věžová část je tvořena dvěma vysokými stavbami na obdélném půdorysu, které se dotýkají hranami a doplněné jsou menší obdélnou komunikační přístavbou. Přístavba a budova u ní jsou přistavěné k západní stěně kaple a tvoří s ní jeden stavební celek.

V místech dotyku obou budov se u zadní pohledově uplatňuje pouze úsek fasády s jednou okenní osou a obdélná okna jsou prolomená ve všech třech podlažích. Krajní budova má stejná okna pouze v 1. a 2. patře a přízemí, které je gotické zůstalo bez oken a členění, protože ve zdivu se dochovala hlavní středověká hradební zeď a za ní komunikační chodba s gotickou valenou klenbou. Na východní straně je u přední budovy patrné u korunní římsy vyhnutí, které sleduje úhel průběhu městské hrady.

Obě věžové stavby dnes sjednocuje klasicistní omítka a obíhající plochá kordónová římsa nad 1. patrem a korunní římsa. Dnes tyto stavby tvoří jeden architektonický celek. O starším založení přední věžové části svědčí i to, že její jihozápadní stěna, jejíž část tvoří městská hradba, je bez okenních otvorů a v úrovni 1. patra probíhá kordónová římsa, pod kterou jsou pravoúhlé reliéfní útvary, zřejmě zbytky podesty a obvodové zdi hranolové věže, která tam v těchto místech stála. Vstup, prolomený v těchto místech je novodobý.

Stejně jako v prostorách nad kaplí, jsou i zde v interiéru ploché stropy a byty, které jsou novodobě upraveny bez respektování původní barokní dispozice. Ta se těmito zásahy úplně ztratila.

Před věžovou částí jsou postavené novodobé přístavky, které jsou podrobně zpracované v SHP J. Anderleho.

Středověká branka

Zdivo části středověké branky se nachází v areálu seminárního dvora před jižním průčelím západního křídla bývalé jezuitské koleje. Branka je dnes zarostlá plevelnatou zelení. Zdivo je postavené z lomového kamene a jeho podstatná část je dnes zakryta v narostlém terénu.

Dochovaný půdorys branky má tvar písmena L a jeho levá část vybíhá kolmo vpřed. Zadní stěna je z převážné části postavena z lomového kamene a doplněna cihelnou dozdívkou. V dolní části této stěny jsou dva oblouky jeden větší a jeden menší zaklenuté plochými kameny, které se jen nepatrnou částí uplatňují nad terénem.

Za brankou je postavena barokní cihelná zídka se zbytky omítky, jejíž koruna je krytá vlnitým eternitem. V zídce je zazděné obdélné okno se zbytky malby ve špaletách. Tato zídka zřejmě vymezovala komunikaci, kterou se v 17. století pocházelo podél hradeb.

Přední část branky se nedochovala a její základy jsou patrné v zatravněném terénu před parkánovou zdí. V těchto místech je také parkánová zeď novodobě vyhnutá do pravého úhlu a vymezuje zadní linii půdorysu přední části branky. K rozboření této historicky cenné stavby došlo z potřeby upravit komunikaci z pivovaru v bývalém semináři na cestu vedoucí z nádvoří koleje po svahu dolů. Dnes tuto komunikaci uzavírá drátěný plot s dvoukřídlymi vraty.

Vyhodnocení některých částí budov

Všechny budovy jsou převážně postavené z lomového kamene a jejich zdi mají poměrně velkou tloušťku 120 – 150 cm i u prokazatelně barokních částí. Potvrzuje to známou jezuitskou zásadu o solidnosti a odolnosti svých staveb. Svoji tloušťkou se velice blíží způsobu staveb středověkých opevnění.

Kamenné zdivo je jen sporadicky doplňované cihlami a jedná se pouze o opravy. Formáty cihel 14 x 29 x 5-6 cm odpovídají 2.polovině 18. a 1.polovině 19.století.

Všechny okenní výplně jsou řešené do tvaru T, kříže a jsou novodobé, stejně jako trojdílná okna na dvorním průčelí hlavní budovy.

Krovy nad budovami jsou většinou novodobé.

5. Památkové vyhodnocení

Budova bývalého jezuitského semináře je nemovitou kulturní památkou zapsanou v Ústředním seznamu pod rejstříkovým číslem 2701.

Přes řadu negativních stavebních zásahů v minulosti si budovy v areálu zachovaly svoji barokní podstatu, i když dnes zčásti ukrytou pod vrstvami nevhodných novodobých přístaveb a přestaveb.

Hlavní budova je cenná svojí barokní architekturou, která navazuje na bývalou raně barokní jezuitskou kolej, s níž pohledově tvoří v Balbínově ulici jeden monumentální celek, vyplňující celou jednu stranu uliční fronty. U hlavní budovy je to průčelí, které si zachovalo svoji slohovou hodnotu uplatňující se v panoramatu této části města. V interiéru, téměř zcela přestavěném a upraveném na pivovar a byty se pak v přízemí zachoval barokní refektář a několik přilehlých prostor včetně bývalé kuchyně dokumentující zařízení jezuitských seminářů.

Přístavek kaple má přes řadu negativních radikálních zásahů zachovanou vrcholně barokní klenbu se štukovou výzdobu, u které se dá předpokládat nálezy nástěnných a nástropních maleb. Tento prostor je cenný i tím, že se jedná o doloženou domácí kapli v Klatovech, která si zachovala svoji architekturu.

Neméně důležitý je nálezy středověké Branky a část gotického opevnění ve věžového přístavku.

Bývalý jezuitský seminář tak obsahuje řadu významných slohových prvků od gotiky až po klasicismus, které rozšiřuje naše poznání o architektonickém vývoji Klatov.

I když se nejedná o čistou architekturu jako například u sousední jezuitské koleje, je seminář dokladem, kterým město procházelo v době své existence.

Velmi cenný je dále prostor před jižním průčelím jezuitské koleje, která si zachoval původní barokní půdorys s málo významnými novodobými doplňky. Na této ploše byla v 17. a 18. století upravena barokní zahrada doplněná o štěpnici.

Doporučené průzkumy pro případnou obnovu

1. Doplnit nálezy omítek probarvených červenou barvou, které se nacházejí na hlavním průčelí a pilastru kaple dalšími sondážními průzkumy.
2. Provést restaurátorský průzkum na stěnách a klenbě bývalého refektáře v přízemí, zda se tam nenacházejí zakryté malby.
3. Provést restaurátorský průzkum na stěnách a klenbě kaple sv. Josefa, zda se tam nenacházejí zakryté malby.

6. Architektonické závady

1. Všechny výplně okenních otvorů na hlavním průčelí jsou neslohové.
2. Na východním průčelí hlavní budovy vlevo od brány jsou v přízemí prolomené dva novodobé neslohové vstupy s typovými dveřmi.
3. Zazděné okno na tomto průčelí v přízemí nemá orámování a u zazdění chybí reliéf vpadlé plochy.
4. Všechna okna na dvorním průčelí budovy jsou nevhodná, trojdílná s otvory, u kterých chybí orámování.
5. Na této fasádě je osazený neslohový balkón.
6. Na dvorním průčelí jsou osazené neslohové dveře.
7. U vstupu do refektáře chybí slohové dveře.
8. U refektáře a dalších prostor v jeho okolí jsou obložené stěny keramickými dlaždicemi a prostor je narušen technickým zařízením bývalého pivovaru.
9. Sínň před schodištěm do patra je porušena vestavbou novodobých příček.
10. Ve všech podlažích u vstupů do bytů jsou použité typové neslohové zárubně a dveře.
11. Kaple je předělená příčkami a je přepatrovaná.
12. U pláště kaple chybí barokní architektonické členění a do zdiva jsou vloženy moderní ocelové prvky.
13. Vstupní barokní brána je rozšířená a má neslohové vrata.
14. Otvor vedoucí z průjezdu do dvora byl rozšířený.
15. Z průjezdu do bývalých místností služebnictva vede novodobě upravený vchod s palubkovými dveřmi a s nadsvětlíkem vyplněným luxfery.
16. Na nádvoří jsou postavené novodobé průmyslové haly a neslohové přístavby.
17. Torzo bývalé středověké Branky je poškozené povětrností a narušené pleveľnatými listnáči.
18. Novodobý vstup ve zdivu zbytku hranolové věže.

7. Směrnice pro obnovu památky

Směrnice pro obnovu památky ovlivňuje především představa o jejím budoucím využití, kterou nemůže ovlivnit tento SHP. Hlavní budova semináře a část ostatních staveb se využívá pro bydlení, což je optimální, protože se mimořádně nezatěžuje jejich konstrukce. V tomto případě je třeba se smířit s tím, že úprava vnitřních prostor na byty v minulosti nepostupovala vždy s respektem k jejich památkové hodnotě. Tento fakt také směrnice brala v úvahu.

Novodobě zcela přestavěn byl vnitřní prostor kaple sv. Josefa, která patří k nejcennějším architekturám semináře. Proto by kaple měla být v plném rozsahu obnovena.

Zvláštní kapitolou je existence výrobních hal a přístavků na nádvoří semináře z doby, kdy byl v těchto místech pivovar a výroba limonád. Likvidace těchto staveb by si vyžádala značné finanční náklady, které by se mohly vrátit jen v případě nového, ekonomicky přínosného využívání areálu bývalého semináře.

Zpracovatele tak omezovala řada otázek, na které nebyly v této době adekvátní odpovědi. Proto směrnice vycházela z verze, že by památková hodnota měla být obnovena pouze na vnějším plášti budov, jejichž vzhled se pohledově uplatňuje jak z Balbínovy a Vančurovy ulice, tak od jihu.

V interiéru se pak musí zachovat refektář a ostatní klenuté místnosti v přízemí hlavní budovy a kaple sv. Josefa.

1. Všechny omítky budou vápenné, dvouvrstvé, štukové, hladké. V přízemí lze použít sanační omítky.
2. Odstranit všechny výrobní a haly přístavky na nádvoří semináře.
3. Na hlavním průčelí odstranit koše topení WAW.
4. Výplně okenních otvorů na hlavním průčelí nahradit slohovými podle vzoru použitého na sousední jezuitské koleji. Okna budou osazena do špalety.
5. U zazděného okna v přízemí východního průčelí, bude zazdívka posunuta cca o 30 mm proti lici okolního zdiva, aby se vytvořil potřebný reliéf. Šambrána, která se zčásti zachovala, bude doplněna a na její horní straně bude obnovený klenák stejného tvaru jako u oken v přízemí hlavního průčelí.
6. Architektonického členění hlavního průčelí s pilastry, orámování oken a římsami zůstane zachované a bude opraveno. U oken 2. patra budou doplněné klenáky podle vzoru na sdruženém okně.
7. Novodobě prolomené vstupy do budovy na východním průčelí budou slohově upravené a osazené architektonicky řešenými dveřmi.
8. Na dvorním průčelí hlavní budovy budou stávající třídlná okna nahrazena slohovými, stejnými jako na hlavní fasádě. Okenní otvory budou orámované štukovými šambránami stejného tvaru jako na sousední fasádě bývalé jezuitské koleje.
9. Nevhodné pilastry členící přízemí dvorní fasády budou odstraněny.
10. Nevhodný balkón na dvorní fasádě 1. patra bude odstraněn nebo architektonicky upraven.
11. Všechny klenuté prostory v přízemí budou zbavené moderních technologických zařízení a ze stěn budou odstraněny keramické obklady.
12. Z prostor budou odstraněny novodobé vestavěné příčky, aby se místnostem vrátilo původní architektonické řešení. Do jejich otvorů budou vloženy architektonicky řešené dveře. Především je třeba uzavřít dnes otevřený refektář.
13. U vstupní brány do dvora bude obnovena původní šířka a architektura. Stávající kovová vrata budou nahrazena architektonicky řešenou mříží.
14. Palubkové dveře v průjezdu a nadsvětlík budou nahrazeny slohovými prvky.
15. Na základě sondážního průzkumu bude obnoven vstup do kaple z průjezdu.

16. Malba krále Gambrina na stěně průjezdu zůstane zachovaná a bude restaurovaná.
17. Vjezd z průjezdu na nádvoří bude upravený do původního tvaru.
18. V interiéru kaple budou odstraněné novodobé příčky a ocelová podlaha a vnitřek bude obnoven do původního barokního stavu.
19. Na základě sondážních průzkumů bude obnovena vnější barokní architektura kaple.
20. Architektonické řešení ostatních historických budov v areálu zůstane zachováno a bude opraveno. Okenní výplně budou nahrazené slohovými podle vzoru z hlavní budovy.
21. Všechny tvary střech nad budovami zůstanou zachované a budou mít pálenou krytinu.
22. Torzo středověké Branky bude očištěno od plevelnatých listnáčů a její zdivo konzervováno.
23. Novodobý vstup prolomený do zdiva částí hranolové věže bude odstraněn.

8. Části, které je nutno zachovat

1. Kamenný portál v prádelně 1. patra.
2. Kamenný portál v průchodu do věžové části 1. patra.
3. Všechny klenby v přízemí hlavní budovy.
4. Štuková výzdoba klenby kaple sv. Josefa.
5. Obraz krále Gambrina.
6. Reliéf interiéru bývalé hranolové věže na jižní stěně věžové části.
7. Gotická klenba v přízemí věžové části.

9. Seznam použité literatury

- Anderle J., Ebelová I., Ebel M., Bývalý jezuitský seminář sv. Josefa čp. 58/I v Klatovech, Stavebně historický průzkum, Praha 2000.
- Hoffmann Fr., České město ve středověku, Praha 1992
- Kříž M., Klatovy, město v proměnách času, Klatovy 2001
- Kuča K., Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, II., Praha 1997
- Pelant J., Města a městečka Západočeského kraje, Plzeň 1984
- Procházka Zd., Váňová L., Klatovy město, historicko – turistický průvodce č. 14, Domažlice 2000
- SÚRPMO Praha, Klatovy, Fortifikační systém, stavebně – historický průzkum a hodnocení, Praha 1969
- Vančura Jind., Dějiny někdejšího královského města Klatov I.-IV., Klatovy 1927
- Vaněk F., Hostaš K., Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese klatovském, Praha 1899
- Vlček P., Sommer P., Foltýn D., Encyklopedie českých klášterů, Praha 1997
- Wagner V., Klatovy, Praha 1948
- Weinmann J., Zajímavosti z historie Klatov od založení města až do konce roku 1939, Klatovy 1997